

รายงานวิจัย

เรื่อง

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

Operation of the Sufficiency Economy Village, Hua Ao, Bang Chang
Sub-District, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province

โดย

วิชุดตา ชุศรีवास

การวิจัยครั้งนี้ได้รับเงินทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏ

ปีการศึกษา 2559

ชื่องานวิจัย: การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ชื่อผู้วิจัย : วิชุดตา ชูศรีवास

ปีที่ทำงานวิจัยแล้วเสร็จ : 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 185 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการเปรียบเทียบ คือ สถิติทดสอบ (t-test) และใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffé

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การลดรายจ่าย มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู ใช้เองในครัวเรือน 2) การเพิ่มรายได้ สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) การออม ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต 4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน

สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 1) ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่จะให้คำปรึกษาและประสานงานกับชุมชน 2) ปัญหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานไม่เพียงพอ และการจัดสรรงบประมาณไม่ทันเวลาและไม่เป็นธรรม 3) การบริหารจัดการ พบว่า การดำเนินโครงการขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบไม่ต่อเนื่อง และประชาชนขาดความรู้เรื่องการบริหารงานระบบบัญชี กลไกตลาดและขาดการนิเทศ ติดตามผล จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง

Research Title: Operation of the Sufficiency Economy Village, Hua Ao, BangChang Sub-District, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province

Researcher: Visutta Chusriwart

Year: 2018

Abstract

The objective of this research to study the village of sufficiency economy at Hua Ao, BangChang Sub-District, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. The sample is The head of households in Village HuaAo, Bangchang Sub-District. Sampran District, Nakhon Pathom Province 185 households. The research instrument was questionnaire. Frequency distribution, mean (\bar{x}), standard deviation (SD), and inferential statistics were t-test and one-way anova, Scheffé's individualized difference test.

The results of research were as follow:

The village sufficiency Hua Ao, BangChang Sub-District, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province 5 aspects: 1) reducing expenditure. A performance is very satisfactory that the community members have been producing herbal insect repellent. Dishwashing soap and chat Pooh own household, 2) increasing revenue. Community members have established a professional group of processed agricultural products, community stores, etc. to spread production to distribution facility established. To expand market Community members have increased 3) the savings in overall operating results are very satisfactory. The community members are planning to spend cultivating and saving for the future, 4) Environmental Conservation found that the performance was high. Because of the community's campaign for community members using natural materials. This does not affect the environment 5) the leniency showed a performance at a high level.

The obstruction of the village sufficiency 1) the problem of staff shortages, the government will consult and coordinate with the community, 2) supporting the implementation of the budget is not enough. And the budget could not be justified and 3) management of the project management system is ongoing. The lack of knowledge about the management accounting system. Market forces and the lack of supervision by the responsible agencies.

Keywords: Operations, village, sufficiency

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และความเมตตาจากบุคคลดังต่อไปนี้

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ดร.อนาวุฒิ ชูทรัพย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ในปีการศึกษา 2559 และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณางานวิจัย ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์เวลาอันมีค่าในการประเมินและพิจารณางานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ อติ ไทยานันท์ ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้คำปรึกษาและแนะนำงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้นำชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง ที่อนุเคราะห์ข้อมูลและช่วยประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครูบาอาจารย์ที่ให้โอกาสและอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งประสิทธิประสาทวิชา ให้แก่ผู้ศึกษาวิจัย และขอขอบพระคุณทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ที่ไม่ได้ปรากฏนาม ณ ที่นี้ ที่ให้คำปรึกษาชี้แนะ ผู้วิจัยจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วิชุดตา ชูศรีवास
มิถุนายน 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.6 นิยามคำศัพท์เฉพาะ	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน	13
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน.....	17
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในชุมชน	23
2.5 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม.....	27
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	34
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา.....	39
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา	41
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา	67
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
5.1 สรุปผลการวิจัย	68
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	72
5.3 ข้อเสนอแนะ	76
5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	76
5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	76
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก แบบสอบถาม	79
ประวัติผู้วิจัย	85

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	38
4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.....	41
4.3 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ระหว่างเพศชายและเพศหญิง	44
4.4 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้จำแนกตามเพศ	45
4.5 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออมจำแนกตามเพศ	46
4.6 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจำแนกตามเพศ.....	47
4.7 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จำแนกตามเพศ.....	48
4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ.....	49
4.9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ	50
4.10 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการลดรายจ่าย จำแนกตามอายุ.....	51
4.11 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้ จำแนกตามอายุ.....	52
4.12 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออม จำแนกตามอายุ.....	52
4.13 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ	53
4.14 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามอายุ	53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ	54
4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา	54
4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา	55
4.18 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการลดรายจ่าย จำแนกตามระดับการศึกษา.....	57
4.19 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	58
4.20 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	59
4.21 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับการศึกษา	60
4.22 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามระดับการศึกษา	61
4.23 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	62
4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอาชีพ...	63
4.25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอาชีพ...	64
4.26 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการลดรายจ่าย จำแนกตามอาชีพ	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.27 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้ จำแนกตามอาชีพ.....	65
4.28 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออม จำแนกตามอาชีพ	66
4.29 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามอาชีพ.....	67

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	10
2.2 ชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.....	28
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุค Thailand 4.0 ซึ่ง Thailand 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งกว่าจะมาเป็น Thailand 4.0 ก็ต้องผ่าน 1.0, 2.0 และ 3.0 กันมาก่อน Thailand 1.0 ก็คือยุคของเกษตรกรรม คนไทยปลูกข้าว พืชสวน พืชไร่ เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ นำผลผลิตไปขาย สร้างรายได้และยังชีพ (ดร.บวร เทศารินทร์, 2560: ออนไลน์) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่หมายความถึง การกระเปียดกระเสี้ยรจนเกินสมควร หากแต่อาจพุ่มเฟือยได้เป็นครั้งคราวตามอัตภาพ แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามาได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจ

พอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัด เฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุ มีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560: ออนไลน์)

ชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนหนึ่งในหลาย ชุมชนที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ในปัจจุบันชุมชนบ้านหัวอ่าวมีประชากรทั้งหมด จำนวน 711 คน มีจำนวนครัวเรือน 185 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย ในอดีตชาวบ้านมีการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาสารเคมีตกค้าง ดินเสื่อมสภาพ การทำงานสัมผัสสารเคมีเป็นเวลานานๆ ทำให้ร่างกาย สะสมสารเคมีเกิดอาการเจ็บป่วยในที่สุด อีกทั้งสารเคมียังมีต้นทุนสูง ผลผลิตต่ำ ยิ่งทำยิ่งเป็นหนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, 2560: ออนไลน์)

กระทั่งปี พ.ศ. 2547 กลุ่มสตรีและกลุ่มเกษตรกรชาวสวนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง ได้น้อม นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ร่วมกันฟื้นฟู สภาพแวดล้อมระบบนิเวศทางธรรมชาติให้กับสังคม และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนตระหนักถึง พิษภัยของสารเคมีและเปลี่ยนวิถีชีวิตมาทำเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ โดยเลิกใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี และหันมาผลิตปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพแทน ทำให้ผู้คนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น ปัจจุบันสินค้า เกษตรอินทรีย์ของชุมชนแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อกลุ่ม "เครือข่ายเกษตรอินทรีย์กลุ่มบางช้าง" พวกเขาปลูกพืชผักไม้ผลโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งผลผลิต ปล่อยให้พืชผักผลไม้เติบโตตามธรรมชาติ จึงมี รสชาติอร่อย ปลอดภัยต่อการบริโภคจึงเป็นที่ต้องการของตลาด(องค์การบริหารส่วนตำบล บางช้าง, 2560: ออนไลน์)

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ในอำเภอสามพรานได้ถูกขยายผล และต่อยอดโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมูลนิธิสังคมสุขใจ ที่เข้ามาพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอินทรีย์ภายใต้ชื่อ โครงการ “สามพรานโมเดล” โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตผักผลไม้อินทรีย์ พร้อมรับซื้อผลผลิตในราคาประกัน และเปิดโอกาสให้ เกษตรกรนำผักปลอดสารพิษมาจำหน่ายตรงถึงมือผู้ซื้อ ที่ "ตลาดสุขใจ" สวนสามพราน ไม่ผ่านพ่อค้า คนกลางทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, 2560: ออนไลน์)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบ้านหัวอ่าว ได้ดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมาระยะเวลา หนึ่งแล้ว และค่อนข้างประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแน่นอนว่า การดำเนินโครงการที่ผ่านมาย่อมมีปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานอย่างแน่นอน ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจอยากทราบความสำเร็จของการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และผลการ

ปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ทั้งยังเป็นการทบทวนประสบการณ์ของการดำเนินงานที่ได้ดำเนินงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานรวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อเสนอแนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

1.2.2 ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกั้มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกั้หรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกั้มีผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกั้

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ในการศึกษาด้านการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของชุมชนต้นแบบในการนำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

1.5.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 185 ครัวเรือน

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ปี

1.5.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ฯ ได้ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา

1.6.2 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 185 ครัวเรือน

1.6.3 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ความพอเหมาะ มี ไม่ได้ขาด แต่มีในลักษณะที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปหรือน้อยไปเป็นความสมดุลในการกระทำทุกอย่าง ทำให้เกิดการพัฒนามาอย่างมั่นคง

1.6.4 ความมีเหตุผล หมายถึง การพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบที่จะเกิด โดยต้องมีเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจ

1.6.5 การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมพร้อมที่จะรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยเป็นการคาดคะเนปัญหาที่จะในอนาคตอันใกล้และไกล และต้องคำนึงถึงเหตุสุดิวสัยต่าง ๆ ด้วย

1.6.6 เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้รอบด้านเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

1.6.7 เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง คุณธรรมในการดำรงชีพ เพื่อความสงบสุขและเจริญก้าวหน้าทั้งของตนเองและส่วนรวม 4 ประการ คือ เมตตาธรรม สามัคคีธรรม สุจริตธรรม และเที่ยงธรรม

1.6.8 กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ของบุคคลในชุมชนตั้งแต่การได้รับข้อมูลจนถึงการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีรากฐานอยู่ที่ชุมชน ท้องถิ่น วิถีชีวิต ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้มีศักยภาพได้

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ชุมชนนำสามารถนำแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้แก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน

1.7.2 เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจนำแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

1.7.3 สามารถนำเงื่อนไขหรือปัจจัยของชุมชน เกษตรกร และเครือข่ายการเรียนรู้ของเกษตรกรในชุมชนต้นแบบที่นำแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จนประสบความสำเร็จ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิด ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในชุมชน
- 2.5 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ปรารถยาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณา ดังนี้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และ ความยั่งยืน ของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่ถูกกำหนดพร้อม ๆ กันดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

1. การพึ่งพาตนเอง เป็นการยึดหลักตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน รู้จักนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักผลิตพืชให้เพียงพอกับความต้องการในการบริโภคของครัวเรือนก่อนหลังจากนั้นจึงผลิตเพื่อการค้า

2. การพึ่งพากันเอง จะให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกันของชาวบ้าน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแปรรูปอาหาร เป็นต้น ในปัจจุบันมีการดำเนินงานเพื่อสร้างรายได้ตามนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นการพัฒนาชุมชน และพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโต

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขพื้นฐาน คือ ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่สมดุล ยั่งยืน สามารถ

รับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560: ออนไลน์)

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ (Moderation) มีสองนัย คือ ความพอดี ไม่สุดโต่ง และการยืนหยัดบนขาของตนเอง (self-reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เราทำอะไรก็ตามตามศักยภาพไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการยืนหยัดได้โดยลำแข้งของตนเอง

3.2 ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีความพอประมาณในมิติต่าง ๆ จะต้องมีการไตร่ตรองถึงระยะยาว ต้องมีเป้าหมาย และวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุ ปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว ตลอดจนถึงผลกระทบของการกระทำและความเสี่ยง จะทำให้มีความพอประมาณ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความมีเหตุผลในทางปรัชญานี้ความหมายและนัยยะต่างกับความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เพราะความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เป็นมโนทัศน์เพื่อการวิเคราะห์ ที่สมมติว่า ผู้บริโภคมีความพอใจของตนเองและมีพฤติกรรมบริโภคที่มีความคงเส้นคงวา เช่น ถ้าชอบส้มมากกว่าเงาะ และชอบเงาะมากกว่ามังคุด ก็จะชอบส้มมากกว่ามังคุดด้วย นอกจากนี้ยังสมมติว่าผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์ของตนเองและจะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อจำกัดของงบประมาณ มีความเข้าใจว่า เศรษฐศาสตร์ทำให้คนมีความโลภ เพราะบอกว่าผู้บริโภคมีความต้องการไม่จำกัด และความพอใจได้จากการบริโภคสินค้าเท่านั้น การสรุปเช่นนี้ไม่ถูกต้องนัก เพราะความต้องการที่ไม่จำกัดนั้นเป็นการเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นข้อสมมติแสดงถึงความขาดแคลน (Scarcity) ของทรัพยากร ทำให้ต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ส่วนการวิเคราะห์ที่สมมติให้ผู้บริโภคที่มีเหตุผลต้องการความพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้าและบริการ

ตามงบประมาณที่จำกัดนั้น เป็นข้อสมมติเบื้องต้นเพื่อหาอุปสงค์ของการบริโภคสินค้านั้น จึงต้องกำหนดความพอใจมาจากการบริโภคสินค้า การวิเคราะห์นี้สามารถขยายไปถึงความพอใจของผู้บริโภคไม่ได้อยู่กับการบริโภคสินค้าและบริการ แต่ขึ้นอยู่กับอย่างอื่นด้วย เช่น ความเท่าเทียมกันในสังคม สภาพแวดล้อมที่ดี การเป็นที่ยอมรับในสังคม นั้นคือวัตถุประสงค์ของผู้บริโภคจะเป็นการสร้าง ความพอใจที่ครอบคลุมมากกว่าการวิเคราะห์เบื้องต้น

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self-immunity) พลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถานะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การกระทำที่เรียกได้ว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการมีภูมิคุ้มกัน จะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีเหตุการณ์ที่แย่มากที่สุดก็จะรับมือได้

4. **เงื่อนไข** การตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัย ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้เป็นประโยชน์พื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้รวมถึง ความรอบคอบ ความระมัดระวัง คือมีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและมีความมีสติ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ ในทางปฏิบัติโดยมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพและทางสังคมด้วย

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งครอบคลุมคนทั้งชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ นักธุรกิจ มีสองด้านคือ ด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำ ในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของ ความพอเพียงเป็นไปได้ ทำให้ตนเองไม่มีความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม เพราะการมีความโลภจะทำให้ทำอะไรสุดโต่ง ไม่นึกถึงความเสีย ไม่รู้จักพอ มีโอกาสที่จะกระทำการทุจริต

ภาพที่ 2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: <https://duangjai078.wordpress.com> (ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560)

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขพื้นฐาน คือ ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่สมดุล ยั่งยืน สามารถรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ประเวศ วะสี (2542) ได้อธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจชุมชน ไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค สิ่งเหล่านี้หลายคนอาจคิดเอาเอง พุดเอาเอง และกลัวไปเองทั้งนั้น ถ้าจะกระทบกันสักหน่อยก็ขอกล่าวว่า “พระเจ้าอยู่หัวไม่ใช่คนโง่” ที่ทรงกล่าวเรื่องนี้ ดั่งมีประเทศเนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ เป็นตัวอย่างที่เคยยากลำบากและเสียสมดุล ต่อเมื่อพัฒนาประเทศแบบเศรษฐกิจพอเพียง จึงกลับเข้มแข็งได้สมดุลและเติบโตไปด้วยดี” เศรษฐกิจพอเพียงจึงหมายถึง

เศรษฐกิจสมดุล เป็นการกลับสู่สมดุลของสังคม เศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความพอเพียง 7 ด้านคือ ครอบครัวพอเพียง จิตใจ (เอื้ออาทร) พอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญญาพอเพียง ฐานวัฒนธรรมพอเพียง และมีความมั่นคงพอเพียง ทั้งนี้หมอประเวชได้นำนามธรรมเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “เศรษฐกิจพื้นฐาน” ซึ่งพื้นฐานที่มีอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยก็คือ “ชุมชน” โดยเศรษฐกิจพื้นฐานประกอบด้วย 5 ลักษณะสำคัญ

1. เป็นเศรษฐกิจของคนทั้งมวล
2. มีชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจ
3. มีความเป็นบูรณาการเข้มแข็งไปพร้อม ๆ กันหมด ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
4. เติบโตบนพื้นฐานที่เข้มแข็งของเราเอง เช่น ด้านการเกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรม เกษตร สมุนไพร อาหาร การท่องเที่ยว เป็นต้น
5. มีการจัดการที่ดีเป็นพื้นฐาน ส่งเสริมการเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ให้สามารถนำมาใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 9 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน รูปธรรมเป็นขั้นตอนของเศรษฐกิจพอเพียง ในมุมของหมอประเวชก็ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน แต่มีความแตกต่างกันออกไปบ้างเล็กน้อย โดยให้นำหนักไปที่เรื่อง “กลุ่ม” หรือ “ชุมชน” ดังนี้

1. มีชุมชนเข้มแข็งเป็นพื้นฐาน
2. มีการรวมตัวบนพื้นฐานทางอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกองทุนชุมชน กลุ่มอาชีพเกษตรผสมผสาน กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มธุรกิจชุมชน (เช่น ปิมน้ำมัน การท่องเที่ยวชุมชน ศูนย์สมุนไพรชุมชน ธุรกิจการเกษตร เป็นต้น)
3. ผลที่ได้จะเป็นการบูรณาการให้เข้มแข็งไปพร้อม ๆ กันในทุกด้าน ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ

กรุงเทพมหานคร (2549) หนังสือคู่มือชีวิตพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ได้กล่าวถึงวิธีการเพิ่มรายได้ การลดค่าใช้จ่าย และการออม ไว้ดังนี้

การเพิ่มรายได้

1. การลงทุนทำมาค้าขาย
2. หาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยอาจจะต้องลงทั้งทุนและลงทั้งแรง
3. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป้าหมายในการเพิ่มเงินเดือนหรือหาโอกาสก้าวหน้าขึ้นในอนาคต

การลดค่าใช้จ่าย

วิธีการลดค่าใช้จ่ายของประชาชน กล่าวไว้ในหนังสือคู่มือชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ รายจ่ายแต่ละอย่างมีระดับความสำคัญไม่เท่ากัน ควรใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก่อน เช่น ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัย และพยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยการฉลาดซื้อ ฉลาดใช้ ฉลาดซื้อ คือ การเลือกซื้อสินค้าที่คุ้มค่าคุ้มประโยชน์ ฉลาดใช้ คือ การรักษาสິงของต่าง ๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการใช้งานไปนาน ๆ รวมถึงประหยัดค่าใช้จ่าย จำพวก ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ที่สำคัญคือการฉลาดใช้ชีวิต โดยการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม สุขกาย สุขใจ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือมีความทุกข์จนนำไปสู่ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

การออม

วิธีการออม กล่าวไว้ในหนังสือคู่มือ “ชีวิตพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ” เพื่อเป็นพระราช-
 สักการะ เนื่องในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จะเสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติ
 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2549 โดย ในหนังสือ ดังกล่าว ได้สรุปวิธีการออมและกลยุทธ์การ
 ออม ด้วยวิธีง่าย ๆ ดังนี้

การออมด้วยสมการง่าย ๆ เงินออม = รายได้ - รายจ่าย

ใช้สมการ รายได้ - เงินออม = รายจ่าย หมายถึง รายได้ รับมาแล้ว ให้กันเงินส่วนหนึ่งเป็น
 เงินออมก่อน ส่วนเงินที่เหลือ จึงจะเป็นค่าใช้จ่าย

กลยุทธ์การออม แบบลบ 10 และบวก 10

1) การออมเงินแบบลบ 10 หมายถึง เมื่อเราหาเงินมาได้เท่าไร ให้หักไว้เป็นเงินออม
 ก่อนที่จะเอาไปใช้จ่ายทันที 10% ของเงินที่หามาได้ เช่น เงินเดือน 8,000 บาท หักไว้เป็นเงินออม
 800 บาท วิธีนี้เหมาะกับคนที่มิวินัยทางการเงินค่อนข้างดี

2) การออมเงินแบบบวก 10 หมายถึง ถ้าใช้เงินไปเท่าไร ต้องเก็บเงินเพิ่มให้ได้ร้อยละ 10
 ของเงินที่ใช้ไป เช่น ซื้อของไป 2,000 บาท ต้องออมเงินเพิ่ม 200 บาท ไปพร้อม ๆ กัน วิธีนี้ เหมาะ
 กับคนที่มินิสัยชอบจ่ายใช้สอย เพราะจะช่วยเตือนความจำ ให้กับเราเก็บเงินทุกครั้งที่ใช้จ่าย

ข้อสำคัญในการออมเงิน คือ จะต้องลงมือเก็บออม โดยไม่มีเงื่อนไข ห้าม
 ผัดวันประกันพรุ่ง และจะต้องวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างสม่ำเสมอ โดยการจดบันทึก หรือทำบัญชี
 รับ-จ่าย เพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน วิธีนี้จะช่วยให้รู้ว่า หมดเงินไปกับรายจ่ายประเภทใดบ้าง และ
 จะเลือกตัดทอน รายจ่ายส่วนใดออกได้บ้าง ซึ่ง 7 วิธี มีเงินเก็บออม มีดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายการเก็บออม (แต่ละเดือน แต่ละปี จะมีเงินออมเท่าไร)
2. กำหนดเป้าหมายการใช้จ่าย (แต่ละวัน แต่ละเดือน จะมีเงินเท่าไร เมื่อไหร่ต้องใช้จ่าย
 กี่วัน)

3. ประหยัดรายจ่าย (จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายการใช้จ่าย เพื่อให้มีเงินเหลือมากขึ้น)
4. จ่ายคู้มูลค่า (จ่ายเท่าเดิม แต่ได้ประโยชน์มากขึ้น)
5. ใช้เท่าที่จำเป็น (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ)
6. พึ่งระวังค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้น (ค่าธรรมเนียมรายเดือน รายปี ค่าภาษี ค่าดอกเบี้ยบัตรเครดิต ค่าปรับจ่ายหนี้ช้า)
7. ไม่ก่อหนี้ โดยไม่จำเป็น และเกินกำลัง (หนี้มีได้แต่ต้องไม่เกินกำลัง และต้องชำระคืนให้หมดโดยเร็ว)

จากทฤษฎี บทความ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญ ๆ ได้ดังนี้ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ความพอเพียง” ซึ่งได้แก่

ความพอประมาณ คือ ความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไปในการดำเนินชีวิตในทุกด้านตั้งแต่การกิน การใช้จ่าย โดยอาศัยหลัก การเพิ่มรายได้ การลดค่าใช้จ่าย และการเก็บออม ใช้จ่ายพอประมาณกับรายได้ที่ได้รับ ไม่กู้เงินนอกระบบ ใช้สินค้าที่มีความจำเป็น ราคาที่เหมาะสม

ความมีเหตุผล คือ การคิด การพูด ให้อยู่บนพื้นฐานของความรู้ที่มาที่ไป ให้รู้เหตุผล เพื่อช่วยแก้ปัญหาและเป็นการพัฒนางานต่าง ๆ ให้สำเร็จได้มากขึ้น มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกระทำกรใด ๆ และพร้อมยอมรับกับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง

การมีภูมิคุ้มกัน คือ ความไม่ประมาทขาดสติ ระมัดระวัง ไม่ผลีผลาม พร้อมที่จะรับ และรุกอยู่เสมอ มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ใช้จ่ายให้น้อยกว่ารายได้ที่ได้รับ เพื่อให้เหลือเงินออม ลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ และอบายมุข ดูแลสุขภาพให้ปราศจากโรค สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว

ความรู้ คือ ความรู้ด้านวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษา ค้นคว้า และความรอบรู้ในการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก มีการนำความรู้มาพิจารณาเชื่อมโยงกันเพื่อดำเนินชีวิต มีการนำความรู้มาใช้ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และการทำงานให้ดีขึ้น

คุณธรรม คือ การมีจิตใจซื่อสัตย์ สุจริต พากเพียร อดทน ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิตอย่างสุจริต รู้รักสามัคคี กระทำการใด ๆ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

นิยามความยากจน

เมื่อกล่าวถึง "ความยากจน" โดยทั่วไปจะหมายถึงความยากจนในเชิงเศรษฐกิจ (Monetary Dimension) นั่นคือพิจารณา ที่ระดับรายได้ หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอ

กับการดำรงชีพได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับในแต่ละสังคม เมื่อนิยามความยากจนอิงกับการขาดแคลนรายได้เช่นนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดสถานะความยากจนจึงใช้รายได้หรือรายจ่ายของครัวเรือน และแนวทางในการแก้ไขปัญหา ก็จะมุ่งเน้นที่การเพิ่มรายได้ของครัวเรือน โดยการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายการผลิตและกระบวนการผลิตสินค้า และบริการที่ดำเนินการโดยคนจน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของตลาดในด้านต่าง ๆ ให้เอื้ออำนวยต่อคนจน ตลอดจน การให้เงินอุดหนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เบี้ยยังชีพคนชรา เป็นต้น

ปัจจุบันได้มีแนวคิดใหม่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยในมุมมองใหม่นี้มีได้พิจารณาเฉพาะการมีรายได้น้อยหรือการบริโภค น้อยเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงมิติอื่นๆ ที่มีใช้ตัวเงิน (Non-monetary Dimension) ดังที่ปรากฏอยู่ในคำนำของรายงาน การพัฒนาโลก 2000/2001 การขจัดความยากจน ดังนี้

“ความยากจน มิได้จำกัดแต่เพียงการมีรายได้น้อยและการบริโภคน้อยเท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการขาดโอกาสด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล และโอกาสอื่นในการพัฒนาคน การไร้ซึ่งอำนาจ การขาดสิทธิขาดเสียง ตลอดจนการตกอยู่ในความเสี่ยง และความหวาดกลัว”

เมื่อนิยามความยากจนอิงกับมิติด้านอื่นๆ ที่กว้างขึ้น เช่น ความขาดแคลนโอกาสในด้านต่าง ๆ และขาดแคลนอำนาจและสิทธิ ของบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการวัดสถานะความยากจนจึงกว้างขึ้นเช่นกัน นั่นคือดูที่ศักยภาพของคนจนว่าได้รับการเสริมสร้าง และพัฒนาอย่างไร เช่น การขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมต่าง ๆ ของรัฐ อาทิ การศึกษา การสาธารณสุข ควบคู่ไปกับการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน ทุน และตลาด ตลอดจนการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ ทรัพยากรและอำนาจทางการเมืองให้กับท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2555)

สาเหตุของความยากจน

สาเหตุของความยากจนสามารถแบ่งได้เป็นสองแนวทางใหญ่ ๆ คือ

สาเหตุจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพต่ำ เนื่องจากการขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนา ทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ การมีปัญหาสุขภาพ และการมีภาระ ในการเลี้ยงดูครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ ประกอบกับการมีทรัพย์สินและที่ดินในการทำกินน้อย ปัจจัยเหล่านี้ ล้วนเป็นสาเหตุภายในบุคคลที่ทำให้บุคคลกลายเป็นคนจนได้

สาเหตุจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายการพัฒนาที่ไม่สมดุลของภาครัฐ ที่เน้นพัฒนาเมืองมากกว่าพัฒนาชนบทหรือการพัฒนาชนบทที่เน้นแต่ทุนทางกายภาพโดยขาดการส่งเสริมทุนทางสังคม

เน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตร เน้นการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อการพาณิชย์โดยไม่ได้คำนึงถึงความยั่งยืน เน้นเป้าหมายการเจริญเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าการกระจายรายได้ เน้นการเปิดประเทศมากเกินไปในขณะที่ยังไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบ ในด้านต่าง ๆ ที่ดีพอกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นตัวสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม และระบบราชการไม่เอื้อต่อการแก้ปัญหา ความยากจนทั้งในแง่ขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนและล่าช้า รวมไปถึงความซ้ำซ้อนของหน่วยงานต่าง ๆ ในขั้นตอน การปฏิบัติการ ตลอดจนความไม่สอดคล้องกันของแผนงานและงบประมาณในระดับต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยหลักจากภายนอก ที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาความยากจนและซ้ำเติมคนจนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2555)

แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน

ในปัจจุบันทั้งธนาคารโลกและประเทศไทยได้เน้นมาแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดจากปัจจัยภายในบุคคล โดยการเปิดโอกาสด้านต่างๆให้กับคนจนมากขึ้นทั้งโอกาสทางสังคม โดยการสร้างระบบประกันสังคมและระบบตาข่ายความคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ ขยายโอกาสทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ พัฒนาตลาด และให้เงินทุนกู้ยืมต่าง ๆ รวมถึงโอกาสทางการเมืองในแง่ของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนปัญหาที่เกิดจาก ปัจจัยภายนอกแก้ไขโดยการบูรณาการแผนงานและงบประมาณต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ ในการดำเนินการ นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจจะสร้างความสมดุลโดยรักษาเศรษฐกิจในระดับมหภาคให้มีเสถียรภาพ และมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

1. การส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจมหภาคให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

1.1 ส่งเสริมนโยบายการพัฒนาประเทศที่สมดุล โดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

1.2 ส่งเสริมการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจที่คนจนส่วนใหญ่พึ่งพิง เช่น ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมเกษตร ภาคการก่อสร้างและภาคบริการ

1.3 ส่งเสริมนโยบายการเงินและการคลัง เช่น มาตรการภาษีที่เอื้อต่อวิสาหกิจ ชุมชน และระบบสินเชื่อรายย่อย (micro credit) การพิจารณาจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า และการเพิ่มรายจ่ายภาครัฐในการจัดบริการพื้นฐานทางสังคมแก่คนจน และผู้ด้อยโอกาส

1.4 ส่งเสริมนโยบายการค้าและการเงินระหว่างประเทศ เช่น ส่งเสริมการเปิดเสรีและการเจรจาการค้าที่ส่งผลดีแก่ภาคเกษตร และแรงงาน การลงทุนในสาขาที่เอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไข

ปัญหาความยากจน ได้แก่ กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตภาคเกษตร และกิจกรรมที่มีเทคโนโลยีระดับกลางที่จ้างแรงงานฝีมือระดับต่ำไปฝึกอบรม

2. การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน

2.1 พัฒนาระบบการเรียนรู้ เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่น การขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน การถ่ายทอด ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน

2.2 พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ตลาดภายใน/ต่างประเทศ ส่งเสริมการระดมเงินออมในชุมชน และสนับสนุนการใช้กระบวนการสหกรณ์

2.3 ปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม เช่น การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงกับการผลิต และการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงสู่ชุมชนได้

2.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่น การส่งเสริมการรวมตัวของชุมชนและประชาสังคม การมีแผนชุมชนอย่างเป็นองค์รวม ที่มุ่งการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลัก

3. การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมและผู้ด้อยโอกาส

3.1 การพัฒนาระบบบริการทางสังคมให้เข้าถึงกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส เช่น ขยายขอบเขตการประกันสังคมให้ครอบคลุม แรงงาน นอกกระบบและการประกันการว่างงาน ปรับกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของคนจน และผู้ด้อยโอกาส

3.2 การจัดสวัสดิการสังคมให้มีความสอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มเป้าหมายยากจนและผู้ด้อยโอกาส เช่น ส่งเสริมบทบาทของ อบต. องค์กรชุมชนและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนในการจัดสวัสดิการโดยใช้ทุนที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ของท้องถิ่น ปรับปรุง กองทุนหมุนเวียน ที่มีอยู่ในระดับตำบลให้มีเอกภาพ ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุน

4. สวัสดิการโดยชุมชน

การเตรียมความพร้อมในการสร้างหลักประกันทางสังคมแก่ประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมและดูแล กลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การประกันชราภาพโดยสมัครใจและโดยการบังคับ การส่งเสริมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อให้มี การประกันตน สำหรับกลุ่มต่าง ๆ พิจารณากำหนดมาตรการลดหย่อนทางภาษีเงินได้แก่ครอบครัวที่ดูแลผู้ด้อยโอกาสในครอบครัว

5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

5.1 ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การกระจายอำนาจการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และการเงินการคลังให้ท้องถิ่น

5.2 เร่งรัดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมในเรื่องที่ดินทำกินและการจัดสรรน้ำ เช่น การกระจายการถือครองที่ดินและปฏิรูปที่ดิน แก่เกษตรกรรายย่อยที่ยากจน การบริหารจัดการแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม การผลิต การบริโภค อย่างเต็มประสิทธิภาพ

5.3 ปรับปรุงและเร่งรัดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ พ.ร.บ.การประมง เป็นต้น

5.4 สร้างกลไกแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งจากกรแย่งชิงทรัพยากร เช่น การมีเวทีเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การเร่งรัดให้มี สถาบันท้องถิ่นหรือคณะผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นทำหน้าที่แก้ไขปัญหา

6. การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

6.1 การปรับกระบวนการทัศน์และบทบาทหน่วยงานภาครัฐ ทั้งหน่วยงานส่วนกลางและระดับท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาความยากจน จากการทำกับ ควบคุม มาเป็นการอำนวยความสะดวก สนับสนุนการสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชน และเครือข่ายชุมชน

6.2 การจัดทำแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะเป็นองค์รวม โดยมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคีการพัฒนา เพื่อจัดลำดับความสำคัญของโครงการและลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ปรับปรุงระบบงบประมาณ โดยเน้นผลงานและสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในลักษณะเน้นการอุดหนุนแก่ชุมชน

6.4 จัดทำโครงการใหม่ ๆ เช่น โครงการต่อยอดนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล โครงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแก่ผู้ด้อยโอกาส ในกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550) ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้น ต้องมาจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชน ความสามัคคีในชุมชน จะนำมาซึ่ง การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน แต่ชุมชนที่ยั่งยืนได้นั้น ต้องเริ่มจากการวางแผน กำหนดแนวทางในการพัฒนา รวมถึงการกำหนดทิศทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วย

การพัฒนาชุมชน เป็นกลไกอันสำคัญที่กำหนดทิศทาง นโยบาย แนวทางและกระบวนการในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายเบื้องต้น คือ ชุมชน (ประชาชน) ที่สุขสมบูรณ์

การพัฒนาชุมชน เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ สภาพทั่วไปของปัญหา ความต้องการ กระบวนการแก้ไขปัญหา และผู้เกี่ยวข้องในระบบ และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ

การพัฒนาชุมชน เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่มีกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งองคาพยพ อันมีองค์ประกอบ ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยท้องถิ่น เป็นองค์กรหลัก และประชาสังคมเป็นผู้รับประโยชน์ที่สุขสมบูรณ์

การพัฒนาชุมชน จึงเป็นภาระหน้าที่ของคนทุกคนที่จะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สุขร่วมกัน

การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ยิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้น จะดีกว่าลักษณะเก่า สภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหาหนัก หรือปัญหาน้อย

ถ้าหากตีความหมายการพัฒนา จะสามารถตีความหมายได้ 2 นัย คือ

1. “การพัฒนา” ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึงการทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
2. “การพัฒนา” ในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิตโดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

ชุมชน หมายถึง การรวมตัวของบุคคล กลุ่ม/องค์กรชุมชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในขอบเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระดับพื้นฐานที่สุด คือ หมู่บ้านหรือชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่มารวมกันเพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกัน เช่น ชุมชนลุ่มน้ำ ชุมชนวัฒนธรรม เป็นต้น

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวพันกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การรวมกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทั้งความสัมพันธ์ใน เชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นหน่วยพื้นฐานของการพึ่งพาและการจัดการตนเอง มีการเกี่ยวข้องกับการ

มีส่วนร่วมขบวนการขับเคลื่อนทางสังคม และหน่วยจิตวิทยาวัฒนธรรมอันเป็นคุณค่าที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตน (Identity) ของชุมชนโดยเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ สิทธิ และอำนาจในการจัดการ

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (self-help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทาง จึงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน หลักการพัฒนาชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม แนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สิ่งสำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่จะสามารถทำงานกับประชาชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้งานมีประสิทธิภาพ อันประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนาชุมชนในระดับการปฏิบัติ มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นหัวใจของงานพัฒนาชุมชน โดยยึดหลักการของการมีส่วนร่วมที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจวางแผนงาน การปฏิบัติการและร่วมบำรุงรักษา

2. การช่วยเหลือตนเอง (Aided Self - Help) เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยึดเป็นหลักที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐคอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

3. ความคิดริเริ่มของประชาชน (Initiative) ในการทำงานกับประชาชนต้องยึดหลักการที่ว่า ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้วิถีแห่งประชาธิปไตย และหาโอกาสกระตุ้นให้การศึกษา ให้ประชาชนเกิดความคิด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็น ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล

4. ความต้องการของชุมชน (Felt - Needs) การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต้องให้ประชาชน และองค์กรประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างงานเป็นของประชาชน และจะช่วยกันดูแลรักษาต่อไป

5. การศึกษาภาคชีวิต (Life - Long Education) การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาภาคชีวิตแก่ประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น การให้การศึกษา ต้องให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไป トラバเท่าที่บุคคลยังดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน

หลักการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นความจริงแห่งชีวิต ของการพัฒนาชุมชนซึ่งยึดถือเป็นสรณะ คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในมนุษยชาติ ว่ามนุษย์ทุกชีวิตมีคุณค่า และมีความหมาย มีศักดิ์ศรี และมีศักยภาพ กล่าวคือ มีฐานะแห่งความเป็นมนุษย์ที่ไม่ควรจะได้รับ การเหยียดหยาม ดูหมิ่น เหยียดหยามจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง มีความสามารถจากการเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการยอมรับ และทำให้ปรากฏเป็นจริงในทางปฏิบัติจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ดังนั้น การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่แท้จริง คือ หลักประชาชน หมายถึง

1. เริ่มต้นที่ประชาชน โดยยืนจุดเดียวกับประชาชน มองโลก มองชีวิต มองปัญหา จากทัศนะของประชาชน เพื่อให้เข้าใจปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงชีวิต จิตใจของประชาชน

2. ทำงานร่วมกับประชาชน โดยการคำนึงถึงการทำให้ประชาชนเข้าใจปัญหาของตนเอง และของท้องถิ่น และมีกำลังใจลุกขึ้นต่อสู้กับปัญหา ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไขปัญหานั้น ย่อมมีหนทางที่จะกระทำได้โดยไม่ยากหากเข้าใจปัญหาและเข้าถึงจิตในของประชาชน

3. ยึดประชาชนเป็นพระเอก โดยประชาชนต้องเป็นผู้กระทำการพัฒนาด้วยตนเองไม่ใช่เป็นผู้ถูกระทำ หรือเป็นฝ่ายรองรับข้างเดียว เพราะผลของการกระทำการพัฒนานั้น ตกอยู่ที่ประชาชนโดยตรง ท้องถิ่นโดยตรง ประชาชนเป็นผู้รับโชค หรือ เคราะห์จากการพัฒนา นั้น วัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชน จึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อทำให้มนุษย์เข้าถึงศักยภาพสูงสุดที่ธรรมชาติให้มนุษย์บรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดที่พึงมี

2. เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ผาสุก ให้สุขสมบูรณ์เป้าหมายการพัฒนาชุมชนจึงอยู่ที่ การทำให้ชุมชน (ประชาชน) สุขสมบูรณ์ การทำให้ประชาชนพึ่งตนเอง ช่วยตนเองได้ในการแก้ไขปัญหส่วนตัว และแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ รวมทั้งในการยังชีพตนเองหรือการมีงานทำ และยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้หลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากแนวคิดพื้นฐาน หลักการพัฒนาได้นำมาใช้เป็น

หลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักความมีศักดิ์ศรี และศักยภาพของประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด และต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นด้วยตัวของเขาเอง

2. ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน ยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่าต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่จะทำในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรม

4. ยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุม ปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากลำดับขั้นของกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ด้วยแนวคิดหลักการพื้นฐานการพัฒนา หลักการพัฒนาชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของหลาย ๆ ชุมชนท้องถิ่นจากอดีต ถึงปัจจุบัน ทำให้หลาย ๆ ชุมชนเกิดการพัฒนาทั้งที่เกิดจากชุมชนเอง และความร่วมมือจากภาครัฐ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงในชีวิตในขณะเดียวกัน ในบางชุมชนท้องถิ่นกลับต้องพบกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ ด้วยมูลเหตุประการต่าง ๆ ดังนี้

1. บริบทของชุมชนเมือง หรือกึ่งเมือง อันมีความหลากหลายของระบบทางสังคมหรือพหุสังคม ทำให้กระบวนการการพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า ซึ่งแตกต่างจากระบบสังคมที่มีความเป็นเอกภาพที่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว

2. วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เบ่งบาน ประกอบกับสื่อสารสนเทศที่ก้าวล้ำทำให้ประชาชนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเท่าทันกัน กลับก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม เช่น เสื่อเหลียง เสื่อแดง หรือหน้ากากขาว ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการการพัฒนาในทุกกระดับ รวมทั้งในระดับท้องถิ่น

3. ขาดอิสระเชิงอำนาจระหว่างราชการส่วนกลางกับท้องถิ่น อันผิดเพี้ยนไปจากหลักการกระจายอำนาจ ที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารราชการท้องถิ่นเอง

4. ขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผิดชอบ ดังนั้น ท่ามกลางกระแสสังคมโลกเปลี่ยนแปลงเร็ว เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพสังคมไทยก็ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงเร็วตามไปด้วย กระบวนการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ควรที่จะปรับตัวให้ทันยุค ทันเหตุการณ์และเปิดโลกทรรศน์ ให้กว้างขึ้นในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

4.1 ผู้จัดการชุมชนหรือสังคม หมายถึง ภาคการเมืองการปกครองซึ่งเป็นผู้นำสังคม ภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ จำต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด กล่าวคือ ภาคการเมืองการปกครอง ต้องคิดในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาคุณภาพ ชีตความสามารถ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต โดยเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดูประชาชนให้ออก และรู้จักรับฟังประชาชนภาคราชการ จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากแนวตั้ง(Vertical) มาเป็นโครงสร้างแบบแนวนอนหรือแนวราบ (Horizontal) และจะต้องเปลี่ยนจากการสั่งการ คิดแทนประชาชน มาเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ให้โอกาสประชาชนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง

4.2 บริบทอันหลากหลาย เช่น ระบบเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข และสวัสดิการสังคม เป็นต้น นอกจากต้องมีความเสมอภาคทั่ว ถึง และเท่าเทียม ในเรื่องของโอกาสแล้ว ต้องมีคุณภาพด้วย ระบบเศรษฐกิจ ควรเป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง บนรากฐานศักยภาพแต่ละชุมชน ผลิตเพื่อบริโภคเองเป็นหลัก เหลือจึงจำหน่ายจ่ายแจกการศึกษา เน้นคุณภาพ คิดเป็น มีทักษะปฏิบัติได้จริง ทั้งทักษะอาชีพและทักษะชีวิต มีจิตวิญญาณของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต และมีความเสมอภาค มีความเท่าเทียมในโอกาสการสาธารณสุข ที่เน้นการป้องกันและสร้างสุขภาพ นำการซ่อมสุขภาพ มีการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีคุณภาพสวัสดิการสังคม มีการกระจายรูปแบบให้หลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่เพียงเรื่องของการเจ็บป่วย เรื่องการประกันชีวิตการประกันภัย เรื่องการฌาปนกิจ หรืออื่นใดที่มีอยู่ในสังคมไทยขณะนี้เท่านั้น และส่งเสริม สนับสนุน ให้ชุมชนท้องถิ่นจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อดูแลคนในชุมชนด้วยกันเอง

4.3 ประชาชนและชุมชน เวลานี้ประชาชนและชุมชนก็ต้องปรับตัวเองด้วย และเป็นโอกาสที่จะปรับตัวเองได้ เพราะทุกฝ่ายเริ่มเห็นความสำคัญและพุ่งเป้าการพัฒนาไปที่ประชาชนและชุมชน

4.3.1 การเรียนรู้ ประชาชนและชุมชนต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง คือ จะต้องเพิ่มทักษะและความสามารถให้ตนเอง โดยเฉพาะทักษะและความสามารถในอาชีพ

4.3.2 ความคิดพึ่งตนเองเป็นหลัก

4.3.3 เป้าหมายชีวิตหรือเป้าหมายชุมชน การมีสุขภาพที่ดีเป็นเป้าหมายสูงสุด คือชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนและชุมชนต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายชีวิตให้ถูกทิศทาง

4.3.4 การจัดการ จะต้องมองตนเอง (ทั้งประชาชนและชุมชน) ในเชิง บูรณาการทั้งหมด (Holistic) และมองให้ครบถ้วน มนุษย์มีความสัมพันธ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อวัยวะทุกส่วนถ้าเกิดเหตุที่ใดก็จะกระทบทั้งหมด และมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งระบบจะแยกส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ เกิดเหตุที่ส่วนใดก็กระทบกระเทือนกันทั้งระบบ การจัดการจึงต้องจัดการให้ดีทุกภาคส่วนและทุกระบบ และประชาชนหรือชุมชนจะต้องจัดการด้วยตนเองเป็นหลัก

สรุป การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จะเดินหน้าหรือก้าวไปในทิศทางใด จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ด้วยแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หลักการพัฒนา กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยมีกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม และรวมทั้งภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดการพลวัตตลอดเวลาเป็นตัวแปร

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในชุมชน

ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ (2542) ชุมชนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างบูรณาการ หรือเสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง กระบวนการเรียนรู้ในชุมชน จึงเป็นแนวทางให้สมาชิกในชุมชนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

ปรัชญาแนวคิด

1. มนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูง สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนรู้นอกจากจะสร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความปิติแก่ผู้เรียนรู้อีกด้วย

2. การปฏิรูปการศึกษาควรมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความทุกข์ยากให้แก่คนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยกระจายการเรียนรู้จากสถานศึกษาไปสู่ชุมชน หรือคืนการศึกษาให้ชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และทำให้เกิดการสะสมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ต่างฝ่ายต่างช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน กล่าวคือนักเรียน ครู และชุมชน อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

3. บุคคลและชุมชนมีความหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ การนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนหนึ่งไปใช้ในอีกชุมชนหนึ่ง หรือการวางแผนจากส่วนกลางแล้วนำไปให้ชุมชนท้องถิ่นปฏิบัติ จึงมักประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนยังเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. เป้าหมายการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน คือ เพื่อสร้างปัญญาให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างบูรณาการ หรือเพิ่มเสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้

5. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ นั้น มีสาระและขอบเขตกว้างขวาง โดยเฉพาะการเลี้ยงชีพของคนในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อาทิ นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน นักธุรกิจองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ การเรียนรู้ในชุมชนจึงมิได้เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

6. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรนำไปสู่วัตถุประสงค์หลายๆ ประการพร้อมกันๆ กัน เช่น เพื่อสืบค้นผู้นำจิตวิญญาณ สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ ปลุกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เกิดความเอื้ออาทร สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ (วิธีคิดและวิธีทำงาน) ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แนวทาง วิธีการ และแผนงานการแก้ปัญหา ได้เริ่มทดลองปฏิบัติ ได้โจทย์วิจัย เกิดการระดมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ใหม่ และขยายผลผ่านการสรุปทบทวนเรียนรู้ร่วมกัน ได้หลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอน ชุมชนมีโอกาสเรียนรู้และจัดการร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

ดังนั้น ควรเร่งทำการวิจัยและพัฒนาปรัชญาแนวคิด ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่มีคุณภาพ เพื่อให้ชุมชนนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

ขั้นตอนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มี 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก “รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปทบทวน และร่วมรับผลจากการกระทำ” ถ้าวางจรแห่งการเรียนรู้ของชุมชนใดหมุนได้เร็วหรือมีพลวัตสูง แสดงว่าชุมชนนั้นมีพลังการเรียนรู้สูง

1. รวมคน ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ต้องยึดหลักว่าทุกคนในชุมชนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และทรงพลัง ต้องเริ่มต้นจากการรวมคนในชุมชนขึ้นเป็นองค์กรชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การจัดการ การประกอบอาชีพ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

การรวมคนมีวัตถุประสงค์เพื่อรวม “พลังใจ” เป็นการเสริมใจซึ่งกันและกัน สมาชิกมีความสนใจและมี วัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เกิดความรัก ความสามัคคี และความเอื้ออาทร องค์กรชุมชนที่มีสมาชิกหลากหลาย ทั้งเพศ วัย และอาชีพ ถ้าปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง องค์กรชุมชนนั้นย่อมมีความเข้มแข็ง

จำนวนองค์กรในชุมชนจะมีเท่าใดก็ได้ คน ๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกหลายองค์กร เช่น เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ และกลุ่มป่าชุมชน เป็นต้น ถ้ามีจำนวนองค์กรในชุมชนมาก แสดงว่าชุมชนนั้นเข้มแข็ง เพราะมีจำนวนผู้นำมาก ทำให้เกิดกลุ่มผู้นำติดตามมา ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุดของชุมชน

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการระดมทุนทางสังคมจากภายในชุมชน ควรสร้างกิจกรรมที่ทุกคนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การออมทรัพย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูประเพณีพื้นบ้าน และประวัติศาสตร์หมู่บ้าน เป็นต้น หรือทำให้เกิดการเชื่อมต่อองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มป่าชุมชน-กลุ่มสมุนไพร กลุ่มออมทรัพย์-กลุ่มแปรรูปอาหาร และกลุ่มวัฒนธรรม-วัด-โรงเรียน เป็นต้น

การเชื่อมต่อองค์กรในชุมชนกับองค์กรภายนอกเป็นการระดมทุนทางสังคมจากภายนอกชุมชน ซึ่งมีความสำคัญกว่าการระดมเงินทุน เนื่องจากแต่ละองค์กรมีศักยภาพ (จุดแข็ง) ที่แตกต่างกัน ถ้าองค์กรชุมชนใดสามารถเชื่อมต่อกับองค์กรภายนอกได้ เช่น กลุ่มป่าชุมชน-กลุ่มสมุนไพร-คณะวนศาสตร์ กลุ่มออมทรัพย์-กลุ่มแปรรูปอาหาร-กรมส่งเสริมการเกษตร-สหกรณ์เลมอนฟาร์ม หรือกลุ่มวัฒนธรรม-วัด-โรงเรียน-สวช-สถาบันราชภัฏช่วยให้อะไรก็ตามมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพราะต่างฝ่ายก็มีศักยภาพที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กันและกัน

การรวมคนเป็นกลุ่มและการเชื่อมต่อองค์กรเป็นเครือข่ายสามารถกระทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละท้องถิ่น วิธีที่ได้รับความนิยมได้แก่ การจัดเวที อาจเรียกว่าเวทีชาวบ้าน หรือเวทีประชาคม เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคม แล้วนำประเด็นที่ชุมชนให้ความสนใจมาเป็นเครื่องมือในการรวมคนและการสืบค้นผู้นำ จิตวิญญาณ เช่น การเลี้ยงชีพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพ การศึกษาสุขภาพ พิธีกรรมและประเพณี ดนตรีพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น

เวทีหลายแห่งใช้ผู้นำในชุมชนเป็นเครื่องมือในการรวมคน อาจเป็นพระภิกษุ ครู หมอพื้นบ้าน ผู้นำจิตวิญญาณด้านพิธีกรรม หรือผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้นำเหล่านี้มักเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน อดกลั้น และมีจิตใจอาสาสมัคร

ในบางกรณี องค์กรจากภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เข้าไปกระตุ้นให้คนในชุมชนรวมตัวกัน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการเกษตร เข้าไปจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนกระตุ้นให้รวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนภาคธุรกิจที่มีบทบาทเด่นชัด ได้แก่ บริษัทบางจากฯ ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันทำธุรกิจค่าน้ำมัน เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนใช้คนเป็นทั้งปัจจัยและเป้าหมายการเรียนรู้ ดังนั้น การรวมคนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ถ้าใช้ความคิดเป็นเครื่องมือในการรวมคนจะสามารถรวมพลังใจ

ของผู้นำจิตวิญญาณได้เป็นอย่างดี ทำให้ได้คนที่มีคุณภาพ มีพลัง และรวมตัวกันอย่างยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานในขั้นต่อไปประสบความสำเร็จ

ถ้าการรวมคนใช้ผลประโยชน์เป็นตัวล่อ อาจได้คนจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น แต่จะได้เฉพาะกายไม่ได้ใจ และมักได้คนที่ไม่มีความผูกพัน เป็นการรวมคนที่ไม่มีความยั่งยืน ซึ่งเป็นวิธีการที่หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่นิยมใช้ ซึ่งทำให้ระบบคิดของชุมชนในการพึ่งตนเองถูกทำลาย

2. ร่วมคิด มีวัตถุประสงค์เพื่อระดม “พลังความคิด” ให้รู้แจ้งแทงตลอด โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อระดมความคิด สร้างความเข้าใจร่วมกัน ปรับกระบวนการทัศน์ สร้างวิสัยทัศน์ร่วม แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหาและโอกาสอย่างรอบด้าน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา (เรียนรู้อะไร) กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนงานในการแก้ปัญหา (เรียนรู้อย่างไร เรียนรู้กับใคร เรียนรู้ที่ไหน)

3. ร่วมทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวม “พลังการจัดการ” ดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด โดยใช้หลักสหกรณ์ ใช้การฝึกฝนจากการทดลองปฏิบัติ ใช้การปฏิบัติในพื้นที่จริง กิจกรรมจริง สถานการณ์จริง เสริมด้วยหลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยี และระบบการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งการแบ่งบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบทางภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรเกิดประสิทธิผล

4. ร่วมสรุปบทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “พลังภูมิปัญญา” โดยเริ่มจากการประเมินตนเอง และประเมินผลงาน โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเชื่อมต่อทักษะความรู้ และประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ขององค์กร จากนั้นเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ (เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์) ไปสู่องค์กรชุมชนอื่น ๆ

5. ร่วมรับผลจากการกระทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “พลังปิติ” โดยการยกย่อง ชื่นชม และให้กำลังใจคนที่เสียสละและทำงานให้กับชุมชนและสังคม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุขจากการทำงานร่วมกัน ส่วนผลจากการกระทำอาจได้รับในมิติที่แตกต่างกัน เช่นสมาชิกองค์กรชุมชนได้รับผลทางด้านเศรษฐกิจ นักเรียนได้เรียนรู้ศักยภาพของท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถานศึกษา

จากเนื้อหาดังกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ในชุมชน คือวิถีคิดและวิถีทำงาน เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แนวทาง วิธีการ และแผนงานการแก้ปัญหา ซึ่งจะสำเร็จลุล่วงได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน ร่วมแรงร่วมใจ เสียสละ เพื่อจะทำพาชุมชนของตนไปสู่ชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป

2.5 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประวัติความเป็นมา

บ้านหัวอ่าว มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ เพราะมี "คลองจินดา" และ "คลองบางช้าง" ไหลผ่าน จึงทำการเพาะปลูกพืชนานาชนิดได้ตลอดทั้งปี ปัจจุบันชาวบ้านมีรายได้หลักจากการทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ และสวนผลไม้ ประเภท ฝรั่ง ชมพู่ ลำไย มะม่วง มะพร้าว ฯลฯ ในอดีตชาวบ้านมีการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาสารเคมีตกค้าง ดินเสื่อมสภาพ การทำงานสัมผัสสารเคมีเป็นเวลานานๆ ทำให้ร่างกายสะสมสารเคมีเกิดอาการเจ็บป่วยในที่สุด (องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, 2560: ออนไลน์)

ปี พ.ศ. 2547 กลุ่มสตรีและกลุ่มเกษตรกรชาวสวนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง ได้ร่วมกันฟื้นฟูสภาพแวดล้อมระบบนิเวศทางธรรมชาติให้กับสังคม และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมี และเปลี่ยนวิถีชีวิตมาทำเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ โดยเลิกใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี และหันมาผลิตปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพแทน ทำให้ผู้คนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น ปัจจุบันสินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชนแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อกลุ่ม "เครือข่ายเกษตรอินทรีย์กลุ่มบางช้าง" พวกเขาปลูกพืชผักผลไม้โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งผลผลิต ปล่อยให้พืชผักผลไม้เติบโตตามธรรมชาติ จึงมีรสชาติอร่อยปลอดภัยต่อการบริโภคขายดีเป็นที่ต้องการของตลาดทั่วไป

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ในอำเภอสามพรานได้ถูกขยายผล และต่อยอดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมูลนิธิสังคมสุขใจ ที่เข้ามาพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอินทรีย์ภายใต้ชื่อ โครงการ "สามพรานโมเดล" โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตผักผลไม้อินทรีย์ พร้อมรับซื้อผลผลิตในราคาประกัน และเปิดโอกาสให้เกษตรกรนำผลผลิตอินทรีย์และผักปลอดสารพิษมาจำหน่ายตรงถึงมือผู้ซื้อ ที่ "ตลาดสุขใจ" สวนสามพราน โดยเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นคงทางอาชีพและมีรายได้มากขึ้น(องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, 2560: ออนไลน์)

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ต.คลองใหม่ อ.สามพราน จ.นครปฐม

ทิศใต้ ติดกับ ต.หนองนกไข่ อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.คลองจินดา อ.สามพราน จ.นครปฐม

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำสวน/ทำไร่

อาชีพเสริม แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

การเดินทาง

การเดินทางเข้าสู่ตำบลบางช้าง ใช้เส้นทางหลัก 2 เส้นทาง จากทางแยกถนนเพชรเกษม-โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน-ที่ว่าการอำเภอสามพรานถึงบางช้าง ระยะทาง 5 กม. และถนนเพชรเกษมเข้าทางแยกตำบลคลองใหม่ถึงบางช้าง ระยะทาง 2 กม.

ประชากร

มีจำนวนครัวเรือน 185 ครัวเรือน ประชากร จำนวน 711 คน

ภาพที่ 2.2 ชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง (2560: ออนไลน์)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรัส โคตะยันต์ และ วิไลวรรณ สมโสภณ (2554) ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ผลการศึกษา 1) สภาพการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า หมู่บ้านมีผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ประสานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหมู่บ้านมีความพร้อมที่จะเสียสละให้แก่วรรวม มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านช่วยเหลือกัน ชาวบ้านมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและครอบครัวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการลดรายจ่าย บางครัวเรือนไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ

ด้านการเพิ่มรายได้ ขาดตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร ด้านการประหยัด เงินออมทรัพย์ค่อนข้างน้อย ด้านการเรียนรู้ คนรุ่นใหม่ไม่ใส่ใจที่จะสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีการปลูกป่าทดแทน และด้านการเอื้ออาทร คนร่วมกิจกรรมในชุมชนมีจำนวนน้อย

3) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายในได้แก่ บทบาทที่โดดเด่นของผู้นำ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีพุทธศาสนาและวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความสามัคคีในชุมชน การจัดเวทีชุมชน สภาพพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตทางการเกษตร ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และชุมชนภายนอก

ณัฐฎาพร แสงสุวรรณ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ผลการศึกษาพบว่าบ้านแม่ใจใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นหมู่บ้านที่เป็นสังคมประชาธิปไตย ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการบริหารจัดการชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม มีลักษณะการปกครองหมู่บ้านแบบคุ้มบ้าน โดยแบ่งออกเป็น 11 คุ้ม มีกรรมการคุ้มดูแล ครั้วเรือน 20-25 ครั้วเรือน จึงมีรูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยระบบคุ้มบ้านโดยการนำแกนนำกลุ่ม/ปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันสร้างเสริมครอบครัวพัฒนาและขยายผลต่อไปยังครอบครัว อื่นๆ ต่อไป

บ้านหม้อ หมู่ที่ 12 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีลักษณะการปกครองมีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการหมู่บ้าน แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ถึงแม้จะมีการแบ่งเป็นคุ้มบ้าน 4 คุ้มบ้านบนพื้นฐานระบบเครือญาติและวัฒนธรรมไทยอย่างเหนียวแน่น บ้านหม้อยังมีการบริหารจัดการโดยผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีความเสียสละ มีจิตอาสา และยังมีข้าราชการในหมู่บ้านที่เกษียณอายุแล้วเป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติงาน จึงมีการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมครอบครัวพัฒนาขยายผลไปยังครอบครัวอื่นๆ โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน

บ้านสบวิน หมู่ที่ 9 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ที่มีลักษณะการปกครองโดยผู้นำหมู่บ้านและแกนนำที่มีความเสียสละ บ้านสบวิน แบ่งการปกครอง เป็นคุ้มบ้าน 4 คุ้มและมีหัวหน้าคุ้ม กรรมการคุ้ม คุ้มละ 7 คนดูแลสมาชิกในคุ้ม บ้านสบวินเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีกลวิธีในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนก็คือการใช้ป่าชุมชนเป็นสะพานสู่ความร่วมมืออย่างแข็งขันในการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ โดยครอบครัวพัฒนามาจากการคัดเลือกของประชาชนในหมู่บ้านด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมไม่ใช่มาจากแกนนำชุมชน

ผลสำเร็จการขับเคลื่อนการพัฒนา วิธีการ และขั้นตอนการพัฒนาที่ส่งผลถึงความสำเร็จ ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของสามหมู่บ้าน นั้น พบได้จากการที่ประชาชน ตระหนักและเน้นการพึ่งพาตนเอง การสร้างพลังชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน พร้อมด้วยพลังของภาคีการพัฒนา พลังของครอบครัวพัฒนา และพลังของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนนั้นๆ มีการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่หมู่บ้าน บนพื้นฐานระบบเครือญาติ วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอด กันมา อย่างเหนียวแน่น

วรรณภา กุ่ยเกียะ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านลำแดง ประเด็นด้านจิตใจและสังคม พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้นำแบบประสานในการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้นำชุมชนสามารถที่จะสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ชาวบ้านมีเวลา พร้อมจะเสียสละทั้งเวลา และเรื่องส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ประเด็นด้านการเรียนรู้ พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนเรียนรู้และรู้จักการพึ่งตนเองและประเด็นด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านมีความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนต่อการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านลำแดง ประเด็นด้านจิตใจและสังคม พบว่า ผู้นำชุมชนขาดความเข้าใจในการสร้างความสามัคคีและหลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประเด็นด้านเศรษฐกิจ พบว่า การรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกและกระแสบริโภคนิยมเข้ามา ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่มีเงินเหลือเพื่อการเก็บออม ประเด็นด้านการเรียนรู้ พบว่า ชุมชนขาดคนรุ่นใหม่ในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน และประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้นำชุมชนขาดความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและ การใช้พลังงานทดแทน

วิชัญ หยกจินดา (2557) การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ส่วนร่วมในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมใน

การดำเนินงาน มีส่วนร่วมในระดับมาก และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นิสรา ใจชื่อ (2557) การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านศาลาศักดิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลเรณู อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรีและหมู่บ้าน บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาศักดิ์ และหมู่บ้านบ้านโคก มี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมของทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่าย เป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

วิฑูลย์ แก้วสุวรรณ และคณะ (2559) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างและ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแทนครัวเรือนใน 8 ชุมชน 3 จังหวัด ได้แก่จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 584 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

แบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1. การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่ด้านการมีความรู้ความเข้าใจที่อยู่ในระดับสูงสุด นั้นพบว่า มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปราชญ์ผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิต ส่วนด้านความมีเหตุผลที่อยู่ในระดับต่ำสุด พบว่า ชุมชนได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาส 2. ปัจจัยการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้นควรเน้นการพัฒนาและทบทวน ศึกษาให้ชัดเจนและทำเพื่อประโยชน์ในอนาคตการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง เป็นการเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้ พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. แนวทางการปรับปรุงการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ

สเต็ก (Stake. 1967: 177) สรุปว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ด้วยกันคือ การกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการจัดทำ การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ต้องการ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน และการตัดสินใจจากผลการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ต้องการ

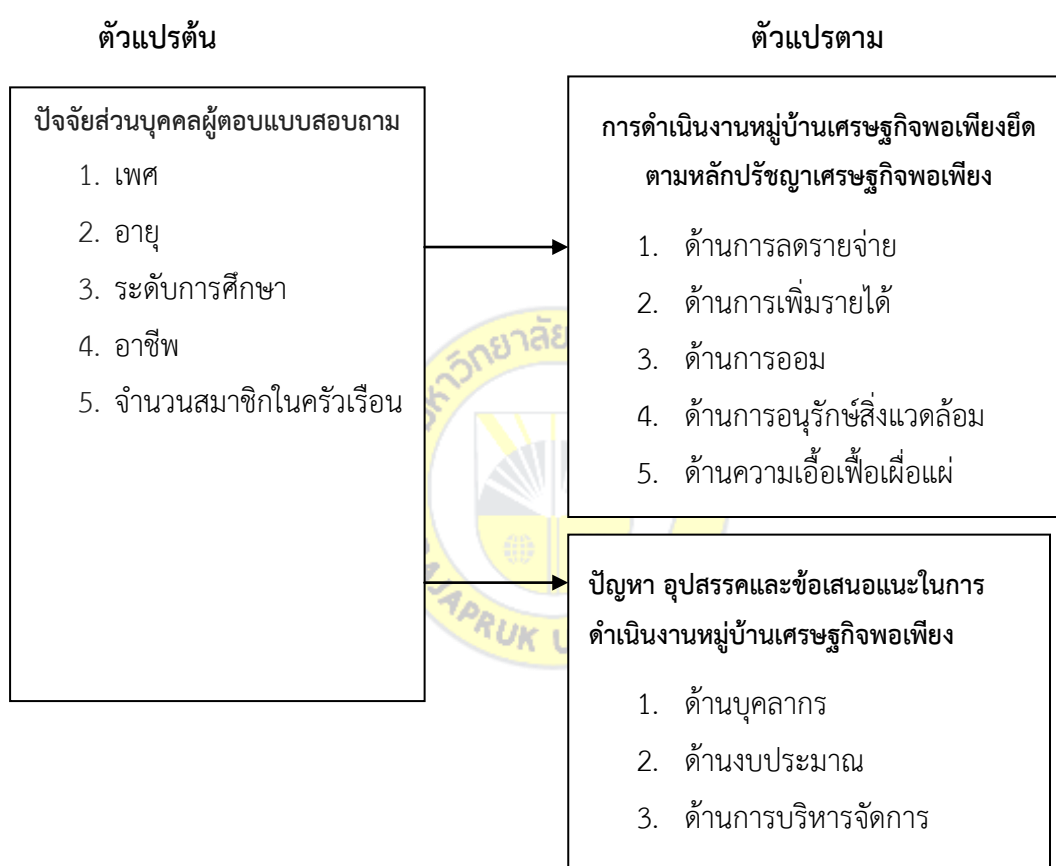
ไทเลอร์ (Tyler. 1960: 245) มองกระบวนการประเมินผลเป็นการเปรียบเทียบข้อมูล ที่ได้จากการกระทำ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จุดมุ่งหมาย การกระทำประสพการณ์ และสัมฤทธิ์ผล

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. 1974: 232) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการ การพรรณนา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อไปใช้ในการตัดสินใจใน การแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานต่อไป

จากความหมายของการประเมินผลจากนักวิชาการหลายท่านดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการประเมินผล หมายถึง การวัดหรือการประมาณค่าอย่างมีระบบว่าการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ระหว่างนโยบาย แผนงานและโครงการ (หรือตัวแปรอิสระ) กับผลลัพธ์หรือผลกระทบ (ตัวแปรตาม) ที่พึงปรารถนากับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ ผลกระทบที่อาจไม่เคยคาดคิดมาล่วงหน้า รวมถึงการติดตามและประเมินกระบวนการในขั้นตอนต่าง ๆ ระหว่างดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางหรือแบบแผนที่วางไว้ล่วงหน้า หรือหมายถึงกระบวนการศึกษาข้อเท็จจริงของโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป้อนเข้า (Input) วิธีการปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ (Process) ผลลัพธ์ ของโครงการ

(Out put) เปรียบเทียบกับแผนที่ตั้งไว้ และผลกระทบของโครงการ (Impact) ทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง ทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้เพื่อควบคุมการปฏิบัติงาน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเพื่อการตัดสินใจวางแผนในการดำเนินโครงการต่อไป การใช้คำอาจใช้คำว่า ประเมินผล (Evaluation) การประเมิน ผลโครงการ (Project Evaluation) หรือการวิจัย ประเมินผล (Evaluation Research) คำใดคำหนึ่งแทนกันได้

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา หัวหน้าครัวเรือนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 185 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, 2559: ออนไลน์)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยนำแนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาทำการสร้างคำถามให้สอดคล้องกับกรณีของผู้ศึกษาโดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน และมีลักษณะดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้

3.3.2 สร้างแบบสอบถาม แล้วกำหนดประเด็นของคำถามด้วยการจัดเก็บหมวดหมู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

3.3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

+1 = เหมาะสมหรือแน่ใจว่าข้อความสามารถวัดตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

0 = ไม่แน่ใจว่าข้อความสามารถวัดตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

-1 = ไม่เหมาะสมหรือแน่ใจว่าข้อความไม่สามารถวัดตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

3.3.4 ดำเนินการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1. ผศ.ทิมพ์พร สุวรรณประทีป 2. ผศ.ไพสรณ์ สูงสมบัติ 3. ผศ.ชุมพล รอดแจ่ม เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านข้อความคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพพร้อมจัดพิมพ์ ซึ่งได้ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .978

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด และนำผลการตอบวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ระหว่าง 0.89 ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วมาตรวจแก้ไข นำส่งให้กับกลุ่มตัวอย่าง และรวบรวมเก็บแบบสอบถาม

3.3.7 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมแล้ว ดำเนินการตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำข้อมูลบันทึกสรุบทันที

3.3.8 นำข้อมูลสรุบทันทีแล้วไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

3.4.1 ติดต่อปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง เพื่อขอเข้าชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้

3.4.2 เตรียมเอกสารโดยใช้การแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม 2560 ถึง พฤษภาคม 2561 โดยคณะผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้ชี้แจงข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยแจกกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พร้อมทั้งรอเก็บแบบสอบถามคืนทันที จากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.5.2 บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำเสนอและสรุปผลการศึกษา

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาหาค่าทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ตามขั้นตอนดังนี้

3.6.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.6.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการเปรียบเทียบ คือ สถิติทดสอบที (t-test) กรณีที่ตัวแปร มี 2 กลุ่ม และใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปร มากกว่า 2 กลุ่ม และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffé

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของ

เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง ตาม (ดารารวรรณ พรหมกัลป์, 2551) ดังนี้

ค่า 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด

ค่า 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมาก

ค่า 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง

ค่า 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อย

ค่า 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด

3.6.3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ตามทัศนคติของประชากร ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยรวบรวมปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ จำแนกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ นำเสนอโดยใช้ค่าความถี่ในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์เปรียบเทียบเพศ โดยการวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบ Independent วิเคราะห์เปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffé

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และร้อยละ

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	107	57.80
หญิง	78	42.20
รวม	185	100.00
อายุ		
18 – 29 ปี	27	14.60
30 – 39 ปี	12	6.50
40 – 49 ปี	64	34.60
50 – 59 ปี	32	17.30
60 ปีขึ้นไป	50	27.00
รวม	185	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา (ป.1. – ป. 6)	58	31.40
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.)	63	34.10
อนุปริญญา/ปวส.	18	9.70
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	46	24.90
รวม	185	100.00
อาชีพ		
เกษตรกร	173	93.50
รับจ้าง/ช่างกรรมกร	6	3.20
อื่น ๆ	6	3.20
รวม	185	100.00

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 - 2 คน	6	3.20
3 - 4 คน	66	35.70
5 - 6 คน	76	41.10
7 คนขึ้นไป	37	20.00
รวม	185	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 57.80 เป็นเพศหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 อายุระหว่าง 40-49 ปี มากที่สุด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 รองลงมาอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 30-39 ปี น้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6/ปวช.) มากที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 ใกล้เคียงกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1.-ป.6) ซึ่งมีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 และสำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. น้อยที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกร จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 93.50 ทำอาชีพรับจ้าง/ช่างกรรมกร เท่ากับอาชีพอื่น ๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน จำนวน 66 คิดเป็นร้อยละ 35.70 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{x}	SD	การแปลผล
1. ด้านการลดรายจ่าย			
1.1 คราวเรือนท่านมีการทำปุ๋ยชีวภาพใช้ในการเกษตร	3.97	1.34	มาก
1.2 คราวเรือนท่านมีการใช้สมุนไพรไล่แมลง เช่น ตะไคร้ สะเดา อื่น ๆ	4.68	0.69	มากที่สุด
1.3 คราวเรือนท่านมีการผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู อื่น ๆ	3.65	1.65	มาก
1.4 คราวเรือนท่านมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตสินค้าเพื่อใช้เองและจำหน่าย	3.85	1.16	มาก
1.5 คราวเรือนของท่านมีการลดจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น เลี้ยง สัตว์ ปลูกพืชผักสวนครัว ไร่รับประทานเอง	4.26	0.78	มาก
รวม	4.08	0.79	มาก
2. ด้านการเพิ่มรายได้			
2.1 คราวเรือนของท่านมีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชหลายอย่างเพื่อบริโภคในครัวเรือนเหลือจึงขาย	4.62	0.75	มากที่สุด
2.2 คราวเรือนของท่านมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว	4.31	1.09	มาก
2.3 คราวเรือนของท่านมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย	4.37	1.13	มาก
2.4 คราวเรือนของท่านเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน ฯลฯ	4.72	0.63	มากที่สุด
รวม	4.51	0.61	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (ต่อ)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{X}	SD	การแปลผล
3. ด้านการออม			
3.1 คริวเรือนของท่านมีการวางแผนการออมให้สมาชิกในคริวเรือน	4.66	0.54	มากที่สุด
3.2 คริวเรือนของท่านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน	4.87	0.34	มากที่สุด
3.3 ในฐานะหัวหน้าคริวเรือน ท่านส่งเสริมให้สมาชิกในคริวเรือนเก็บออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร หยอดกระปุก	4.61	0.66	มากที่สุด
3.4 คริวเรือนของท่านมีการออม เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะ สหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคาร เป็นต้น	4.70	0.53	มากที่สุด
รวม	4.71	0.40	มากที่สุด
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม			
4.1 คริวเรือนของท่านไม่ใช้สินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่าง ๆ	4.33	0.76	มาก
4.2 คริวเรือนของท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า	4.43	0.77	มาก
4.3 คริวเรือนของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน	4.39	0.68	มาก
4.4 คริวเรือนของท่านส่งเสริมให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ	4.54	0.56	มากที่สุด
4.5 คริวเรือนของท่านมีการจุดไฟเผาซึ่งข้าว กิ่งไม้ ขยะ ทำให้เกิดมลพิษ	2.30	1.64	น้อย
4.6 คริวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือชุมชนในการจัดภูมิทัศน์ในหมู่บ้านให้ดูสวยงาม ไม่รก	4.24	0.69	มาก
รวม	4.04	0.60	มาก

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (ต่อ)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{X}	SD	การแปลผล
5. ด้านการเอื้อเพื่อพ่อแม่			
5.1 คริวเรือนของท่านมีความรักความสามัคคี ไม่มีความแตกแยก	4.76	0.43	มากที่สุด
5.2 คริวเรือนของท่านได้รับสวัสดิการชุมชน เช่น การดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ ฅาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ	4.48	0.62	มาก
5.3 คริวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อื่น ๆ	3.84	1.10	มาก
5.4 คริวเรือนของท่านมีการร่วมกิจกรรมของเพื่อนบ้าน เช่น งานมงคลต่าง ๆ งานศพ ตลอดจนงานที่ทางราชการจัดขึ้น	4.46	0.56	มาก
5.5 คริวเรือนของท่านช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่มีฐานะด้อยกว่า เช่น แนะนำการหารายได้ ลดรายจ่าย และแบ่งปันสิ่งของที่จำเป็น	4.44	0.67	มาก
รวม	4.40	0.38	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน ด้านการลดรายจ่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$, $SD = 0.79$) โดยการดำเนินการครัวเรือนการใช้สมุนไพรไล่แมลง เช่น ตะไคร้ สะเดา อื่น ๆ สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, $SD = 0.69$) และการดำเนินงานครัวเรือนด้านการผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู อื่น ๆ มีค่าต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.65$, $SD = 1.65$)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน ด้านการเพิ่มรายได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, $SD = 0.61$) โดยเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน ฯลฯ สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, $SD = 0.63$) และการมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว มีค่าต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.31$, $SD = 1.09$)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน ด้านการออมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 0.40$) โดยเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, $SD = 0.34$) และการส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนเก็บออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร หยอดกระปุกมีค่าต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.66$)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.60$) โดยครัวเรือนส่งเสริมให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.56$) และครัวเรือนมีการจุดไฟเผาซึ่งข้าว กิ่งไม้ ขยะ ทำให้เกิดมลพิษ มีค่าต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.30$, $SD = 1.64$)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.38$) โดยครัวเรือนมีความรักความสามัคคี ไม่มีความแตกแยกสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, $SD = 0.43$) และครัวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อื่น ๆ มีค่าต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.84$, $SD = 1.10$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านการลดรายจ่าย	4.02	0.85	4.16	0.68	-1.24	.21
2. ด้านการเพิ่มรายได้	4.38	0.72	4.68	0.32	-3.82*	.00
3. ด้านการออม	4.57	0.47	4.90	0.16	-6.59*	.00
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.07	0.67	3.99	0.49	0.94*	.04
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.32	0.37	4.50	0.36	-3.33*	.00
รวม	4.27	0.50	4.45	0.30	-2.91*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงมีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม และด้านการเอื้อเพื่อแผ้วถางสูงกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้จำแนกตามเพศ

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเพิ่มรายได้	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. คริวเรือนของท่านมีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชหลายอย่างเพื่อบริโภคในครัวเรือน เหลือจึงขาย	4.44	0.90	4.87	0.33	-4.54*	.00
2. คริวเรือนของท่านมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว	3.97	1.29	4.77	0.42	-5.95*	.00
3. คริวเรือนของท่านมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย	4.44	1.07	4.28	1.20	.93	.35
4. คริวเรือนของท่านเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน ฯลฯ	4.66	0.75	4.79	0.40	-1.52	.12
รวม	4.38	0.72	4.68	0.32	-3.82*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเพิ่มรายได้ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงมีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืช

หลายอย่างเพื่อบริโภคในครัวเรือนเหลือจึงขายและมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออมจำแนกตามเพศ

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการออม	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ครัวเรือนของท่านมีการวางแผนการออมให้สมาชิกในครัวเรือน	4.66	0.58	4.67	0.47	-.03	.96
2. ครัวเรือนของท่านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน	4.78	0.41	5.00	0.00	-5.53*	.00
3. ในฐานะหัวหน้าครัวเรือน ท่านส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนเก็บออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร หยอดกระปุก	4.38	0.76	4.92	0.26	-6.78*	.00
4. ครัวเรือนของท่านมีการออม เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะ สหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคาร เป็นต้น	4.48	0.60	5.00	0.00	-8.96*	.00
รวม	4.57	0.47	4.90	0.16	-6.59*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการออมในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนเก็บออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร หยอดกระปุก และมีการออม เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะ สหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคาร เป็นต้น สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจำแนกตามเพศ

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. คริวเรือนของท่านไม่ใช่สินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่าง ๆ	4.20	0.78	4.51	0.67	-2.87*	.00
2. คริวเรือนของท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า	4.33	0.82	4.56	0.67	-2.14*	.03
3. คริวเรือนของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน	4.55	0.69	4.18	0.59	3.91*	.00
4. คริวเรือนของท่านส่งเสริมให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ	4.50	0.60	4.59	0.49	-1.16	.24
5. คริวเรือนของท่านมีการจุดไฟเผาซังข้าว กิ่งไม้ ขยะ ทำให้เกิดมลพิษ	2.76	1.78	1.67	1.17	5.01*	.00
6. คริวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือชุมชนในการจัดภูมิทัศน์ในหมู่บ้านให้ดูสวยงาม ไม่รก	4.10	0.77	4.44	0.49	-3.54*	.00
รวม	4.07	0.67	3.99	0.49	0.94*	.34

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศชายมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงไม่ใช่สินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่าง ๆ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และมีการช่วยเหลือชุมชนในการจัดภูมิทัศน์ในหมู่บ้านให้ดูสวยงาม ไม่รกสูงกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน และมีการจุดไฟเผาซึ่งข้าว กิ่งไม้ ขยะ ทำให้เกิดมลพิษสูงกว่า
 เพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง
 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จำแนกตามเพศ

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ครีวเรือนของท่านมีความรักความ สามัคคี ไม่มีความแตกแยก	4.66	0.47	4.90	0.30	-4.07*	.00
2. ครีวเรือนของท่านได้รับสวัสดิการ ชุมชน เช่น การดูแลผู้สูงอายุ คน พิการ ฅาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ	4.25	0.64	4.79	0.40	-6.99*	.00
3. ครีวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือ สมาชิกในชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อื่น ๆ	3.99	1.08	3.64	1.10	2.14*	.03
4. ครีวเรือนของท่านมีการร่วม กิจกรรมของเพื่อนบ้าน เช่น งาน มงคลต่าง ๆ งานศพ ตลอดจนงานที่ ทางราชการจัดขึ้น	4.31	0.57	4.67	0.47	-4.50*	.00
5. ครีวเรือนของท่านช่วยเหลือเพื่อน บ้านที่มีฐานะด้อยกว่า เช่น แนะนำ การหารายได้ ลดรายจ่าย และ แบ่งปันสิ่งของที่จำเป็น	4.38	0.76	4.51	0.50	-1.39	.16
รวม	4.32	0.37	4.50	0.36	-3.33*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเอื้อเพื่อผู้เฒ่าในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงมีความรักความสามัคคี ไม่มีความแตกแยก ได้รับสวัสดิการชุมชน เช่น การดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ ฅาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ มีการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อื่น ๆ และมีการร่วมกิจกรรมของเพื่อนบ้าน เช่น งานมงคลต่าง ๆ งานศพ ตลอดจนงานที่ทางราชการจัดขึ้น สูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง	อายุ									
	18 - 29 ปี		30 - 39 ปี		40 - 49 ปี		50 - 59 ปี		60 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ด้านการลดรายจ่าย	3.93	0.77	3.60	0.00	3.96	0.84	3.73	0.72	4.66	0.50
2. ด้านการเพิ่มรายได้	4.89	0.21	4.50	0.00	4.56	0.54	3.81	0.87	4.67	0.25
3. ด้านการออม	4.67	0.24	4.75	0.00	4.69	0.49	4.52	0.42	4.88	0.33
4. ด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	3.74	0.20	3.83	0.00	3.81	0.49	4.08	0.77	4.51	0.53
5. ด้านการ เอื้อเพื่อผู้เฒ่า	4.24	0.27	4.60	0.00	4.48	0.41	4.26	0.33	4.42	0.43
รวม	4.29	0.31	4.26	0.00	4.30	0.44	4.08	0.55	4.63	0.31

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, SD = 0.31) ผู้ที่มีอายุ 40 - 49 ปี ($\bar{X} = 4.30$, SD = 0.44) และผู้ที่มีอายุ 50 - 59 ปี มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.08$, SD = 0.55)

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-Ratio	P-Value
1. ด้านการลดรายจ่าย	ระหว่างกลุ่ม	25.313	4	6.328	12.90*	.00
	ภายในกลุ่ม	88.325	180	.491		
	รวม	113.638	184			
2. ด้านการเพิ่มรายได้	ระหว่างกลุ่ม	20.898	4	5.224	20.24*	.00
	ภายในกลุ่ม	46.472	180	.258		
	รวม	67.370	184			
3. ด้านการออม	ระหว่างกลุ่ม	2.756	4	.689	4.53*	.00
	ภายในกลุ่ม	27.397	180	.152		
	รวม	30.153	184			
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	17.658	4	4.414	16.47*	.00
	ภายในกลุ่ม	48.244	180	.268		
	รวม	65.902	184			
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	2.109	4	.527	3.88*	.01
	ภายในกลุ่ม	24.489	180	.136		
	รวม	26.598	184			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6.571	4	1.643	10.33*	.00
	ภายในกลุ่ม	28.623	180	.159		
	รวม	35.194	184			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้าน

การเอื้อเพื่อเผื่อแผ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffé รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.10 – 4.15

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการลดรายจ่าย จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการลด รายจ่าย	\bar{x}	อายุ				
		18 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
18 - 29 ปี	3.93	-	.33	-.03	.21	-.73*
30 - 39 ปี	3.60		-	-.36	-.13	-1.06*
40 - 49 ปี	3.96			-	.24	-.70*
50 - 59 ปี	3.73				-	-.94*
60 ปีขึ้นไป	4.66					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไปมีการดำเนินงานด้านการลดรายจ่ายสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยทุกกลุ่มกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้ จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการเพิ่ม รายได้		อายุ				
		18 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
\bar{X}		4.89	4.50	4.56	3.81	4.67
18 - 29 ปี	4.89	-	.39	.33	1.08*	.22
30 - 39 ปี	4.50		-	-.06	.69*	-.17
40 - 49 ปี	4.56			-	.75*	-.11
50 - 59 ปี	3.81				-	-.86*
60 ปีขึ้นไป	4.67					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ที่มีอายุ 50 - 59 ปี มีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้ต่ำกว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 18 - 29 ปี อายุระหว่าง 30 - 39 ปี อายุระหว่าง 40 - 49 ปี และอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออม จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ ออม		อายุ				
		18 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
\bar{X}		4.67	4.75	4.69	4.52	4.88
18 - 29 ปี	4.67	-	-.08	-.02	.15	-.21
30 - 39 ปี	4.75		-	.06	.23	-.13
40 - 49 ปี	4.69			-	.17	-.19
50 - 59 ปี	4.52				-	-.36*
60 ปีขึ้นไป	4.88					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 50 - 59 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	อายุ	อายุ				
		18 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
\bar{x}		3.74	3.83	3.81	4.08	4.51
18 - 29 ปี	3.74	-	-.09	-.07	-.34	-.77*
30 - 39 ปี	3.83		-	.03	-.25	-.68*
40 - 49 ปี	3.81			-	-.28	-.71*
50 - 59 ปี	4.08				-	-.43*
60 ปีขึ้นไป	4.51					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 18 - 29 ปี อายุระหว่าง 30 - 39 ปี อายุระหว่าง 40 - 49 ปี และอายุระหว่าง 50 - 59 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	อายุ	อายุ				
		18 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
\bar{x}		4.24	4.60	4.48	4.26	4.42
18 - 29 ปี	4.24	-	-.36	-.23	-.02	-.17
30 - 39 ปี	4.60		-	.13	.34	.18
40 - 49 ปี	4.48			-	.21	.06
50 - 59 ปี	4.26				-	-.15
60 ปีขึ้นไป	4.42					-

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินงานด้านการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงภาพรวม	อายุ	อายุ				
		18 - 29 ปี	30 - 39 ปี	40 - 49 ปี	50 - 59 ปี	60 ปีขึ้นไป
	\bar{x}	4.29	4.26	4.30	4.08	4.63
18 - 29 ปี	4.29	-	.03	-.01	.22	-.33*
30 - 39 ปี	4.26		-	-.04	.18	-.37
40 - 49 ปี	4.30			-	.22	-.33*
50 - 59 ปี	4.08				-	-.55*
60 ปีขึ้นไป	4.63					-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 18 - 29 ปี อายุระหว่าง 40 - 49 ปี และอายุระหว่าง 50 - 59 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงานหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการศึกษา							
	ประถมศึกษา (ป.1. - ป. 6)		มัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ ปวช.)		อนุปริญญา/ ปวส.		ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1. ด้านการลดรายจ่าย	4.26	0.56	4.31	0.83	3.60	0.29	3.73	0.91
2. ด้านการเพิ่มรายได้	4.46	0.39	4.29	0.82	4.92	0.12	4.71	0.43
3. ด้านการออม	4.84	0.31	4.76	0.38	4.50	0.00	4.57	0.53
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.26	0.55	4.16	0.61	3.72	0.08	3.71	0.57

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการศึกษา							
	ประถมศึกษา (ป.1. – ป. 6)		มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ ปวช.)		อนุปริญญา/ ปวส.		ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.63	0.24	4.35	0.39	4.07	0.10	4.30	0.43
รวม	4.49	0.27	4.37	0.52	4.16	0.07	4.20	0.51

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.49$ SD = 0.27) รองลงมาเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 4.37$, SD = 0.52) ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลำดับต่อมา ($\bar{X} = 4.20$, SD = 0.51) และผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.16$, SD = 0.07)

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	แหล่งความแปรปรวน		MS	F-Ratio	P-Value
		SS	df			
1. ด้านการลดรายจ่าย	ระหว่างกลุ่ม	15.147	3	5.049	9.28*	.000
	ภายในกลุ่ม	98.491	181	.544		
	รวม	113.638	184			
2. ด้านการเพิ่มรายได้	ระหว่างกลุ่ม	8.082	3	2.694	8.23*	.000
	ภายในกลุ่ม	59.287	181	.328		
	รวม	67.370	184			

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-Ratio	P-Value
3. ด้านการออม	ระหว่างกลุ่ม	2.851	3	.950	6.30*	.000
	ภายในกลุ่ม	27.302	181	.151		
	รวม	30.153	184			
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	10.630	3	3.543	11.60*	.000
	ภายในกลุ่ม	55.272	181	.305		
	รวม	65.902	184			
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	5.646	3	1.882	16.26*	.000
	ภายในกลุ่ม	20.952	181	.116		
	รวม	26.598	184			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.819	3	.940	5.25*	.002
	ภายในกลุ่ม	32.375	181	.179		
	รวม	35.194	184			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffé รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.18 – 4.23

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการลดรายจ่าย จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการลด รายจ่าย	\bar{x}	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ ปวช.)	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า
		4.26	4.31	3.60	3.73
ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	4.26	-	-.05	.66*	.53*
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.)	4.31		-	.71*	.58*
อนุปริญญา/ปวส.	3.60			-	-.13
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	3.73				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานด้านการลดรายจ่ายสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเพิ่มรายได้ จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการเพิ่ม รายได้	ระดับการศึกษา				
	ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ ปวช.)	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า	
	\bar{x}	4.46	4.29	4.92	4.71
ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	4.46	-	.17	-.46*	-.25
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.)	4.29		-	-.63*	-.42*
อนุปริญญา/ปวส.	4.92			-	.21
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	4.71				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) และผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออม จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ ออม	\bar{x}	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ ปวช.)	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า
		4.84	4.76	4.50	4.57
ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	4.84	-	.07	.34*	.27*
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.)	4.76		-	.26	.19
อนุปริญญา/ปวส.	4.50			-	-.07
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	4.57				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	\bar{x}	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา (ป1. - ป. 6)	มัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ ปวช.)	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า
		4.26	4.16	3.72	3.71
ประถมศึกษา (ป1. - ป. 6)	4.26	-	.11	.54*	.55*
มัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ปวช.)	4.16		-	.44*	.45*
อนุปริญญา/ปวส.	3.72			-	.01
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	3.71				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. - ป. 6) และผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ปวช.) มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการเอื้อเพื่อพ่อแม่ จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ เอื้อเพื่อพ่อแม่	\bar{x}	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา (ป1. - ป. 6)	มัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ ปวช.)	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า
		4.63	4.35	4.07	4.30
ประถมศึกษา (ป1. - ป. 6)	4.63	-	.28*	.56*	.33*
มัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ปวช.)	4.35		-	.29*	.06*
อนุปริญญา/ปวส.	4.07			-	-.23
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	4.30				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. - ป. 6) มีการดำเนินงานด้านการเอื้อเพื่อพ่อแม่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ปวช.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 - ม.6/ปวช.) มีการดำเนินงานด้านการเอื้อเพื่อพ่อแม่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงภาพรวม	ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ ปวช.)	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า
\bar{x}	4.49	4.37	4.16	4.20
ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6)	4.49	-	.11	.33*
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.)	4.37	-	.21	.17
อนุปริญญา/ปวส.	4.16	-	-	-.04
ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	4.20	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน							
	1 - 2 คน		3 - 4 คน		5 - 6 คน		7 คนขึ้นไป	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ด้านการลดรายจ่าย	3.40	0.00	4.03	0.62	4.11	0.80	4.23	1.02
2. ด้านการเพิ่มรายได้	4.75	0.00	4.61	0.37	4.48	0.55	4.34	0.96
3. ด้านการออม	4.00	0.00	4.82	0.22	4.73	0.35	4.59	0.61
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.17	0.00	4.12	0.44	4.23	0.66	4.39	0.36
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.00	0.00	4.36	0.39	4.46	0.38	4.24	0.60
รวม	3.86	0.00	4.39	0.25	4.40	0.46	4.23	1.02

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 - 6 คน มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.40$ SD = 0.46) รองลงมาเป็นผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน ($\bar{X} = 4.39$, SD = 0.25) ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไป มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลำดับต่อมา ($\bar{X} = 4.23$, SD = 1.02) และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 - 2 คน มีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.86$, SD = 0.00)

ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-Ratio	P-Value
1. ด้านการลดรายจ่าย	ระหว่างกลุ่ม	3.866	3	1.289	2.13	.099
	ภายในกลุ่ม	109.772	181	.606		
	รวม	113.638	184			
2. ด้านการเพิ่มรายได้	ระหว่างกลุ่ม	2.115	3	.705	1.96	.122
	ภายในกลุ่ม	65.255	181	.361		
	รวม	67.370	184			
3. ด้านการออม	ระหว่างกลุ่ม	4.321	3	1.440	10.09*	.000
	ภายในกลุ่ม	25.832	181	.143		
	รวม	30.153	184			
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	13.704	3	4.568	15.84*	.000
	ภายในกลุ่ม	52.198	181	.288		
	รวม	65.902	184			
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	1.381	3	.460	3.30	.022
	ภายในกลุ่ม	25.217	181	.139		
	รวม	26.598	184			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.168	3	.723	3.96*	.009
	ภายในกลุ่ม	33.025	181	.182		
	รวม	35.194	184			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการออม และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้สถิติ Scheffé รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.26 – 4.28

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการออม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ ออม	\bar{x}	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
		1 - 2 คน	3 - 4 คน	5 - 6 คน	7 คนขึ้นไป
		4.00	4.82	4.73	4.59
1 - 2 คน	4.00	-	-.82	-.73*	-.59*
3 - 4 คน	4.82		-	.08	.22*
5 - 6 คน	4.73			-	.14
7 คนขึ้นไป	4.59				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 - 6 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 - 2 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.27 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	\bar{x}	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
		1 - 2 คน	3 - 4 คน	5 - 6 คน	7 คนขึ้นไป
		3.17	4.12	4.23	4.39
1 - 2 คน	3.17	-	-.95*	-1.07*	-.43
3 - 4 คน	4.12		-	-.12	.48*
5 - 6 คน	4.23			-	.59*
7 คนขึ้นไป	4.39				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 2 คน มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.28 เปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

การดำเนินงาน		จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
		1 – 2 คน	3 - 4 คน	5 – 6 คน	7 คนขึ้นไป
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวม	\bar{x}	3.86	4.39	4.40	4.23
1 – 2 คน	3.86	-	-.52*	-.54*	-.38
3 - 4 คน	4.39		-	-.02	.15
5 – 6 คน	4.40			-	.16
7 คนขึ้นไป	4.23				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 2 คน มีการดำเนินงานโดยภาพรวมน้อยกว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.29 สรุปผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	ปัจจัยส่วนบุคคล			
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
1. ด้านการลดรายจ่าย		✓	✓	
2. ด้านการเพิ่มรายได้	✓	✓	✓	
3. ด้านการออม	✓	✓	✓	✓
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		✓	✓	✓
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	✓	✓	✓	✓
รวม	✓	✓	✓	✓

✓ = แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังขาดงบประมาณที่จะมาสนับสนุนโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมพบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีช่องทางการตลาดมากขึ้น และครัวเรือนสามารถลดรายจ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี มาใช้ในการเกษตร หันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ทั้งทำใช้เองและเพื่อขาย ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนน่าอยู่ปราศจากมลพิษ ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันทำกิจกรรม ผลิตสินค้าเพื่อขาย ทำให้ชุมชนมีความรักความสามัคคีกันในชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 107 คน อายุระหว่าง 40 – 49 ปี มากที่สุด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) มากที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 93.50 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10

5.1.2 การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน ด้านการลดรายจ่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.79$) การดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.61$) การดำเนินงานด้านการออมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 0.40$) การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.60$) และการดำเนินงานด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.38$)

5.1.3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า

5.1.3.1 ด้านเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชาย เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงมีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม และด้านการ

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่สูงกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่า เพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเพิ่ม รายได้ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศชายมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่ายสูงกว่าเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน ฯลฯ สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการออมใน ภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นใน หมู่บ้าน ส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนเก็บออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร หยอดกระปุก และมีการออม เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะ สหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคาร เป็นต้น สูงกว่าเพศชายอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศชายมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงไม่ใช้สินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่าง ๆ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติ และ มีการช่วยเหลือชุมชนในการจัดภูมิทัศน์ในหมู่บ้านให้ดูสวยงาม ไม่รกสูงกว่า เพศชาย ในขณะที่เพศชายเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน และมีการ จุดไฟเผาซังข้าว กิ่งไม้ ขยะ ทำให้เกิดมลพิษสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการดำเนินงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เพศหญิงมีความรักความสามัคคี ไม่มีความ แยกแยะ ได้รับสวัสดิการชุมชน เช่น การดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ ฌาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ มีการ ช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อื่น ๆ มีการร่วมกิจกรรมของเพื่อน บ้าน เช่น งานมงคลต่าง ๆ งานศพ ตลอดจนงานที่ทางราชการจัดขึ้น และช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่มี ฐานะด้อยกว่า เช่น แนะนำการหารายได้ ลดรายจ่าย และแบ่งปันสิ่งของที่จำเป็นสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.2 ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไปมีการดำเนินงานด้านการลดรายจ่ายสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 50 – 59 ปี มีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้ต่ำกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 18 - 29 ปี อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อายุระหว่าง 40 – 49 ปี และอายุระหว่าง 30 – 39 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 50 - 59 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 18 - 29 ปี อายุระหว่าง 30 – 39 ปี อายุระหว่าง 40 – 49 ปี และอายุระหว่าง 50 – 59 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินงานด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่แตกต่างกัน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี อายุระหว่าง 18 - 29 ปี และอายุระหว่าง 40 – 49 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.3 ด้านระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานด้านการลดรายจ่ายสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. มีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) และผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) และผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1– ม.6/ปวช.) มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานด้านการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6/ปวช.) มีการดำเนินงานด้านการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) มีการดำเนินงานโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.4 ด้านอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรมีการดำเนินงานด้านการลดรายจ่ายสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับจ้าง/ช่างกรรมกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรมีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับจ้าง/ช่างกรรมกร ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับจ้าง/ช่างกรรมกรมีการดำเนินงานด้านการเพิ่มรายได้สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพอื่น ๆ และอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรมีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับจ้าง/ช่างกรรมกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันมีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีการดำเนินงานโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับจ้าง/ช่างกรรมกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.5 ด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการออม และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไป มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มีการดำเนินงานด้านการออมสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คนขึ้นไป การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน มีการดำเนินงานโดยภาพรวมน้อยกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน และผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.6 ด้านอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันมีการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม กล่าวได้ว่าการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการลดรายจ่าย พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก โดยพบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง เช่น ตะไคร้ สะเดา ครัวเรือนมีการผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู อื่น ๆ ใช้เองในครัวเรือน นอกจากนี้

ครัวเรือนยังใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตสินค้าเพื่อใช้เองและจำหน่าย มีการปลูกพืชผัก สวนครัว เลี้ยงสัตว์ ได้รับความช่วยเหลือจากรายจ่ายในครัวเรือนได้มาก มีเงินออมเพิ่มขึ้น

ส่วนในด้านการเพิ่มรายได้นั้น กล่าวได้ว่าการดำเนินงานประสบความสำเร็จอย่างมาก สืบเนื่องมาจากการลดรายจ่าย การผลิตทุกอย่างใช้เอง ที่เหลือนำไปจำหน่าย ทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าที่ครัวเรือนผลิตขึ้นเองและการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่าย อีกทั้งสมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปจำหน่ายตามแหล่งที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ส่วนผลการดำเนินงานด้านการออมนั้น ในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต ด้วยภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน จึงทำให้สมาชิกในชุมชนประหยัดในการใช้จ่ายและเก็บออมมากขึ้น

การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อก็พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากชุมชนมีการณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนงดใช้สินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่าง ๆ หันมาใช้สินค้าที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งหัวหน้าครัวเรือนยังส่งเสริมให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐ์ฎาพร แสงสุวรรณ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ผลการศึกษาพบว่า บ้านสบวิน หมู่ที่ 9 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ที่มีลักษณะการปกครองโดยผู้นำหมู่บ้านและแกนนำที่มีความเสียสละ ดูแลสมาชิกในคุ้ม บ้านสบวินเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีกลวิธีในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนก็คือการให้ป่าชุมชนเป็นสะพานสู่ความร่วมมืออย่างแข็งขันในการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ โดยครอบครัวพัฒนาจากการคัดเลือกของประชาชนในหมู่บ้านด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการปลูกฝัง ดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากรุ่นสู่รุ่น

ส่วนผลการดำเนินงานด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันภายในชุมชน พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน เนื่องจากทุกคนในชุมชนล้วนเกี่ยวพันเป็นเครือญาติ มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ผลผลิตโดยไม่ให้ความสำคัญกับค่าตอบแทนมากนัก เพราะสิ่งของส่วนมากก็มาจากการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดช และเป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนด้วยแล้ว ก็ยังจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิสรา ใจชื่อ (2557) การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านศาลาศักดิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลเริงราง อำเภอสายไทร จังหวัดสระบุรีและหมู่บ้าน บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอสายไทร จังหวัดสระบุรี ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่าย เป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

ปัญหาด้านบุคลากร การขาดแคลนบุคลากรภาครัฐ และปัญหาการประสานงาน ระหว่างชุมชนกับบุคลากรภาครัฐ ในการสนับสนุน ส่งเสริม การปฏิบัติงานของหมู่บ้านตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สาเหตุของปัญหาอาจสืบเนื่องมาจากโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ดำเนินการในพื้นที่นั้นรับผิดชอบโดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรน้อย เจ้าหน้าที่ 1 คนต้องรับผิดชอบในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงและนโยบายอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก จึงอาจทำให้การควบคุมดูแล กำกับกับการดำเนินงาน การประสานงานในการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกระทำไม่ได้ไม่ทั่วถึง

ด้านปัญหางบประมาณที่สนับสนุนการดำเนินงานไม่เพียงพอ และการจัดสรรงบประมาณไม่ทันเวลาและไม่เป็นธรรม งบประมาณนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้สามารถขับเคลื่อนโครงการ นโยบายต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หากชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้ชุมชนรู้สึกไม่โดดเดี่ยว ไม่สื้อยู่เพียงลำพัง ในปัจจุบันชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเท่าใดนัก ซึ่งสอดคล้องกับ นิสรา ใจชื่อ (2557) การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านศาลาศักดิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลเริงราง อำเภอสายไทร จังหวัดสระบุรีและหมู่บ้าน บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอสายไทร จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาศักดิ์ และหมู่บ้าน บ้านโคก มี 8 ปัจจัยซึ่ง 1 ใน 8 ปัจจัยคือด้านการ

สนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านงบประมาณ หรือปัจจัยด้านบุคลากร ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญไม่แพ้ปัจจัยอื่น เพราะเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้อย่างดี จากการร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบว่า การดำเนินโครงการขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ประชาชนขาดความรู้เรื่องการบริหารงานระบบบัญชี กลไกตลาดและขาดการนิเทศ ติดตาม จากหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานต้องรับผิดชอบดูแลโครงการหลายพื้นที่ หลายโครงการ จึงทำให้การดำเนินงาน การติดตามไม่ค่อยต่อเนื่อง อีกทั้งสมาชิกในชุมชนส่วนมากเป็นชาวสวน เกษตรกร ไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ซึ่งข้อนี้เห็นว่าอุปสรรคอย่างมากในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ที่หมู่บ้านหัวอ่าวมีผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จในระดับมาก เนื่องจากมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ และคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานฯ จึงทำให้ผลการดำเนินงานฯ ประสบความสำเร็จ แต่หากชุมชนไหนที่ขาดผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ด้วยแล้วประกอบกับสมาชิกในชุมชนขาดความร่วมมือ ก็จะทำให้การดำเนินงานฯ เป็นไปอย่างยากลำบากที่จะนำพาชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้

กล่าวโดยสรุป จากการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กล่าวได้ว่าเป็นโครงการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในระดับสูง ประชาชนมองเห็น ความสำคัญของการดำเนินโครงการว่าเป็นแนวทางที่ดีในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชน และสามารถพัฒนาต่อไปได้ ถึงแม้จะมีบางประเด็นที่มีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เช่น ปัญหาด้านงบประมาณ การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ด้วยความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน โดยภาครัฐต้องพยายามปรับเปลี่ยนแนวคิดของชุมชนจากการเป็นผู้รับจากรัฐมาโดยตลอด ให้เป็นชุมชนผู้เห็นคุณค่าและศักยภาพของตนเอง สนับสนุนให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ผลจากการวิจัยระบุชัดเจนว่า ในชุมชนที่เป็นพื้นที่การวิจัยสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำรงศักยภาพส่วนนี้ไว้และสร้างเสริมให้มีความยั่งยืน และในขณะเดียวกันก็พยายามขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 นโยบายของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เสนอโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน

5.3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจริงจังในการบูรณาการร่วมกัน ในด้านองค์ความรู้ ด้านงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินโครงการมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

5.3.1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลโครงการควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน โดยเปิดรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประชาชนให้มากขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.1.4 ควรนำแกนนำชุมชนไปศึกษาดูงานด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย เพื่อมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 เนื่องจากชุมชนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในครั้งนี้ เป็นชุมชนค่อนข้างประสบความสำเร็จอย่างมาก ทั้งนี้ เราได้ทราบแล้วว่าสาเหตุที่ชุมชนบ้านหัวอ่าวมีผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จได้อย่างไร ผู้วิจัยจึงอยากให้ผู้สนใจวิจัยชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำผลมาพัฒนาต่อไป

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็งในยุคปัจจุบัน ในด้านต่าง ๆ เช่น ความร่วมแรงร่วมใจและความยั่งยืน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. (2549). **หนังสือคู่มือชีวิตพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ. เนื่องในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549** กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- จำรัส โคตะยนต์ และ วิไลวรรณ สมโสมณ. (2554). **ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐฎาพร แสงสุวรรณ. (2555). **ความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านแม่ใจใต้ หมู่ที่ 7 ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดาราวรรณ พรหมกัลป์. (2551). **การศึกษาผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษา: หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่าง อำเภอปัว จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2550). **การพัฒนาชุมชน**. ปฐกภาพพัฒนากร. กรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: บริษัท ร้าไทยเพรส จำกัด.
- นิสรา ใจซื่อ. (2557). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษา: หมู่บ้านศาลาคักดี หมู่ที่ 1 ตำบลเริงราง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี และหมู่บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี**. ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บวร เทศารินทร์. (2560). **ประเทศไทย 4.0 สร้างเศรษฐกิจใหม่**. ค้นเมื่อ 3 มกราคม 2560. จาก www.drborworn.com.
- ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. (2542). **การเรียนรู้ในชุมชน**. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 37, สาขาเศรษฐศาสตร์, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560. จาก <https://duangjai078.wordpress.com>.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. **เศรษฐกิจพอเพียง**. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560. จาก <http://www.chaipat.or.th>.

- วรรณภา กุ่ยเกียะ. (2557). **บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการดำเนินโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านลำแดง ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, อยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วันชัย พลະไกร. (2550). **ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านตำแย ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วาสนา ศรีนวลใย. (2551). **การดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านนา หมู่ 5 ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.** หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา, ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- วิฑูลย์ แก้วสุวรรณ และคณะ. (2559). **การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. วารสารการเมืองการปกครอง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 มีนาคม - สิงหาคม 2559, หน้า 55-69.**
- วิชญ์ หยกจินดา. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี.** รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. (2555). **นิยามความยากจน. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560. จาก <http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=i>.**
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง. (2560). **ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560. จาก <http://bangchang.go.th>.**
- Stake, R.E. (1967). **The Countenance of Educational Evaluation in Teachers Collage Record.** Iowa: Win. c. Brown Company Publishers.
- Stufflebeam, Danial L. (1974). **Education Evaluation and Decision Making.** Illinois: F.E. Peacock Publishers.
- Tyler, Robert. (1960). **Basic Principles of Curriculum and Instruction: Syllabus for Education.** Chicago: University of Chicago Press.

ภาคผนวก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ในการศึกษาครั้งนี้จะประกอบไปด้วย การศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกเป็น 3 ด้านประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ท่านเลือกเป็นคำตอบ และ/หรือกรอกข้อความตามความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 18 – 29 ปี

() 2. 30 – 39 ปี

() 3. 40 – 49 ปี

() 4. 50 – 59 ปี

() 5. 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () 1. ประถมศึกษา (ป1. – ป. 6) () 2. มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6 / ปวช.)
 () 3. อนุปริญญา / ปวส. () 4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 () 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ

- () 1. เกษตรกรรม () 2. รับจ้าง / ช่างกรรมกร
 () 3. ข้าราชการบำนาญ () 4. ค้าขาย
 () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (นับรวมตัวท่าน)

- () 1. 1 – 2 คน () 2. 3 - 4 คน
 () 3. 5 – 6 คน () 4. 7 คนขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าผลการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนท่านอยู่ในระดับใด โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับการดำเนินงานตามความเป็นจริง มีเกณฑ์ 5 ระดับดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด
 4 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมาก
 3 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง
 2 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อย
 1 หมายถึง มีการดำเนินงานตามกิจกรรมของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด

การดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการลดรายจ่าย					
1.1 คราวเรือนท่านมีการทำปุ๋ยชีวภาพใช้ในการเกษตร					
1.2 คราวเรือนท่านมีการใช้สมุนไพรไล่แมลง เช่น ตะไคร้ สะเดา อื่น ๆ					
1.3 คราวเรือนท่านมีการผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู อื่น ๆ					
1.4 คราวเรือนท่านมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตสินค้าเพื่อใช้เองและจำหน่าย					
1.5 คราวเรือนของท่านมีการลดจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชผักสวนครัว ไร่รับประทานเอง					
2. ด้านการเพิ่มรายได้					
2.1 คราวเรือนของท่านมีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชหลายอย่างเพื่อบริโภคในครัวเรือนเหลือจึงขาย					
2.2 คราวเรือนของท่านมีอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว					
2.3 คราวเรือนของท่านมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย					
2.4 คราวเรือนของท่านเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน ฯลฯ					
3. ด้านการออม					
3.1 คราวเรือนของท่านมีการวางแผนการออมให้สมาชิกในครัวเรือน					
3.2 คราวเรือนของท่านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน					
3.3 ในฐานะหัวหน้าครัวเรือน ท่านส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนเก็บออมเงิน เช่น ฝากธนาคาร หยอดกระปุก					

การดำเนินงาน	ระดับผลการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
3.4 คริวเรือนของท่านมีการออม เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่ม สัจจะ สหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคาร เป็นต้น					
4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
4.1 คริวเรือนของท่านไม่ใช้สินค้าที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่าง ๆ					
4.2 คริวเรือนของท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า					
4.3 คริวเรือนของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน					
4.4 คริวเรือนของท่านส่งเสริมให้ลูกหลานรู้จักคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติ					
4.5 คริวเรือนของท่านมีการจุดไฟเผาซึ่งข้าว กิ่งไม้ ขยะ ทำ ให้เกิดมลพิษ					
4.6 คริวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือชุมชนในการจัดภูมิ ทัศน์ในหมู่บ้านให้ดูสวยงาม ไม่รก					
5. ด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
5.1 คริวเรือนของท่านมีความรักความสามัคคี ไม่มีความ แตกแยก					
5.2 คริวเรือนของท่านได้รับสวัสดิการชุมชน เช่น การดูแล ผู้สูงอายุ คนพิการ ฌาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ					
5.3 คริวเรือนของท่านมีการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนเมื่อ เกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อื่น ๆ					
5.4 คริวเรือนของท่านมีการร่วมกิจกรรมของเพื่อนบ้าน เช่น งานมงคลต่าง ๆ งานศพ ตลอดจนงานที่ทางราชการจัดขึ้น					
5.5 คริวเรือนของท่านช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่มีฐานะด้อย กว่า เช่น แนะนำการหารายได้ ลดรายจ่าย และแบ่งปัน สิ่งของที่จำเป็น					

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

1. ปัญหาด้านบุคลากร

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะด้านบุคลากร

.....
.....
.....

2. ปัญหาด้านงบประมาณ

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะด้านงบประมาณ

.....
.....
.....

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

วิชุดตา ชูศรีवास

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาววิชุดตา ชุศรีवास

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss.Visutta Chusriwart

คุณวุฒิทางการศึกษา ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

สถานที่ทำงาน คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

Email.: visutta.2523@gmail.com

ประสบการณ์ด้านการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนบ้านคลองตาชม ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”

งานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ในตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”

